

مقاله پژوهشی:

اهداف و سیاست‌های کلان اداره امور نماز جمعه

در تحلیل گفتمان امامین انقلاب اسلامی

مهدی ابراهیمی^۱، سید رضا تقوی^۲، محمد حسین منتظری^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۴/۱۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۲۳

چکیده

نماز جمعه یکی از پایه‌های اساسی حفظ نظام سیاسی و از جمله اعمال عبادی است که ماهیت اجتماعی - سیاسی نظام اسلامی را بیشتر از هر عبادت دیگر متبلور می‌کند. اهداف این عبادت اجتماعی و سیاست‌های اداره امور آن در گفتمان امامین انقلاب جایگاه ویژه‌ای دارد. در این مقاله که از نوع کاربردی - توسعه‌ای با هدف تبیین اهداف و سیاست‌های کلان نماز جمعه در گفتمان ولایت فقیه است، به منظور بهره‌گیری از متون اسلامی و آراء و اندیشه ولایت فقیه در نظریه‌پردازی از رهیافت داده‌بنیاد استفاده شد، تمرکز تحلیل داده‌ها بر گفتمان امامین انقلاب مبتنی بر فرمایشات حضرت امام خمینی (ره) و امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) و با استناد به فرمایشات ایشان و بررسی اسناد بالادستی، داده‌ها جمع‌آوری و با استفاده از روش تحلیل محتوا کیفی و روش داده بنیاد (گراند تئوری) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. از نتایج این تحقیق در خصوص اهداف نماز جمعه می‌توان به حفظ و تعمیق ایمان مردم، وحدت و انسجام بخشی، تحکیم نظام اسلامی و هدایت افکار عمومی اشاره کرد. همچنین دشمن‌شناسی، تعظیم شعائر الهی و حاکمیت بخشی به ارزش‌ها از سیاست‌های کلان در اداره امور نماز جمعه از دیگر نتایج این تحقیق است.

کلیدواژه‌ها: اهداف، سیاست‌ها، گفتمان امامین انقلاب، نماز جمعه

۱. استادیار دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین، نویسنده مسئول، ایمیل: mabrahimi81@yahoo.com

۲. نماینده ولی فقیه در وزارت جهاد کشاورزی

۳. استادیار در نمایندگی ولی فقیه در سپاه

مقدمه

یکی از اولین تدابیر پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله پس از هجرت در خصوص تشکیل حکومت اسلامی احداث مسجد و به‌کارگیری آن در همه مسایل حکومتی از جمله آماده کردن سپاه برای دفاع از حکومت نوپای اسلام بود. یکی از اموری که در این زمینه نقش داشت نمازهای جمعه بود. در نماز جمعه صدر اسلام بسیج و سازماندهی نیروها جهت مقابله با دشمنان اسلام انجام می‌گرفت؛ به‌طوری که آمادگی و خروج تعدادی از جنگ‌های بزرگ اولیه اسلام روز جمعه و پس از فریضه نماز جمعه بوده است. حضرت امام خمینی (ره) در این زمینه می‌فرماید: «در صدر اسلام از مسجدها لشکرها بیرون می‌رفت؛ یعنی، نماز جمعه وقتی که بپا می‌شد، در نماز جمعه طوایف را برای مقابله با دشمن‌های اسلام بسیج می‌کردند. مسجدها ستاد بود.» (امام خمینی، ۱۳۸۹، ج ۱۲: ۳۹۱). از سوی دیگر یکی از بنیان‌های مؤثر در دفاع ملی، وجود رسانه‌های امن و مورد اعتماد است که نماز جمعه می‌تواند به‌عنوان یک رسانه امین در این زمینه باشد. به تعبیر مقام معظم رهبری با وجود رسانه‌های پیشرفته امروزی نماز جمعه رسانه‌ای کارآمد و اثرگذار است و حتی با فاصله زیادی از دیگر رسانه‌ها جلوتر است (دیدار با ائمه جمعه سراسر کشور ۸۲/۷/۱۴).

نماز جمعه، فریضه‌ای هفتگی است که به‌صورت جماعت خوانده می‌شود و هر جمعه، توده عظیمی از مسلمانان برای ادای آن گرد می‌آیند. این نماز بیانگر ماهیت اجتماعی و سیاسی نظام اسلامی و مظهر پشتیبانی امت اسلامی از حکومت عدل و قسط و تأیید اعمال مسئولان حکومت اسلامی است. در خطبه‌های نماز جمعه، مردم به اطاعت و اجرای فرامین الهی، پیشه‌کردن تقوی و پرهیزگاری در زندگی روزمره خود و تلاش در راه همبستگی و وحدت بین مسلمانان، توصیه می‌شوند؛ از امور سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و نظامی جامعه خود آگاه می‌شوند؛ درباره مصالح مسلمانان و کشورهای اسلامی، وقایع و پدیده‌های بین‌المللی و کیفیت رفتار و روابط با سایر ملت‌ها و دولت‌ها بحث می‌شود و در نماز جمعه استقلال و موجودیت اسلامی جامعه، رشد آگاهی‌های مردم و ایجاد همبستگی بین آنان تأثیر بسزایی دارد.

بیان مسئله

جمهوری اسلامی ایران در جایگاه منحصربه‌فردترین کشور مسلمان در جهان، داعیه دستیابی به تمدن اسلامی تحت لوای اسلام ناب محمدی صلی‌الله‌علیه‌وآله را دارد و به‌طور مستمر در معرض تهدیدات و حمله‌های گوناگون اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و نظامی است. چنین نظامی برای حفظ و پایداری و توسعه خود نیازمند نهادهایی است که نقش ابقاء و استحکام‌سازی را برای آن ایفا کند که به‌نظر می‌رسد یکی از این نهادها، نهاد نماز جمعه است. تدوین الگوی راهبردی در اداره امور نماز جمعه که با گذشت ۴۳ سال از برپایی این نهاد مقدس از مهم‌ترین دغدغه‌هاست و اساساً مسئله‌ای که وجود دارد این است که در حال حاضر اداره امور نماز جمعه، فاقد الگوی راهبردی است. از آنجا که اهداف و سیاست‌های کلان از مقوله‌های مهم در تدوین الگوی راهبردی است و با توجه به اینکه امامین انقلاب اسلامی در خصوص نماز جمعه و اداره امور آن فرمایشات مهمی داشته‌اند، فرمایشات ایشان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین اسناد بالادستی برای این نهاد مقدس است.

هدف این مقاله تبیین اهداف و سیاست‌های اداره امور نماز جمعه بر اساس گفتمان ولایت فقیه است. بنابراین سوال اصلی این است که اهداف و سیاست‌های کلان اداره امور نماز جمعه بر اساس گفتمان ولایت فقیه کدام است؟

همچنین در اهمیت و ضرورت این تحقیق باید گفت «تبیین اهداف و سیاست‌های اداره امور نماز جمعه، منجر به شناخت بیش از پیش مسئولین از ظرفیت‌های این عبادت سیاسی خواهد شد. شناخت مولفه‌ها و شاخص‌های مؤثر در اداره امور نماز جمعه، بهره‌گیری از فرصت موجود در اختیار برای تحقق اهداف و رسیدن به آرمان‌های از پیش تعیین شده انقلاب اسلامی است. پرداختن به تبیین اهداف و سیاست‌های کلان اداره امور نماز جمعه موجب مغفول ماندن توانمندی‌های این نهاد مقدس و عدم بهره‌گیری مناسب از فرصت تربییون نماز جمعه را در پی خواهد داشت.»

مبانی نظری

پیشینه تحقیق

پژوهش‌هایی با موضوع نماز جمعه به شرح ذیل انجام گرفته است؛ لیکن در هیچکدام از آنها موضوع دکترین نماز جمعه و گفتمان ولایت فقیه مورد کنکاش و بررسی قرار نداشته است:

جدول (۱) پیشینه تحقیق

عنوان	نویسنده و محل نشر	نتایج
مقاله علمی پژوهشی با عنوان: « نماز جمعه و نقش آن در اداره جامعه اسلامی »	عبدالله جاسبی و محمد اسماعیل انصاری، نشریه علوم انسانی دانشگاه اصفهان شماره ۸ تابستان ۱۳۷۶	در این مقاله مقام و جایگاه جمعه در اسلام، نماز جمعه از دیدگاه قرآن (سوره جمعه) شرایط و وظایف نمازگزاران، نماز جمعه به عنوان یک نهاد فراگیر اجتماعی، اصول اساسی و خطبه‌های نماز جمعه، شواهد تاریخی و فقهی نماز جمعه، نقش‌های مختلف نماز جمعه، نقش ارتباطی، مشارکت اجتماعی، سیاسی، تربیتی رفتاری، رزمی (نظامی) مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. رفتارهای گوناگون انسان در زمینه‌های مختلف اجتماعی و سیاسی نشأت گرفته از باورها، اعتقادات، آراء، ارزش‌ها، آداب و رسوم، دین و اصول آن است. از این رو در یک جامعه اسلامی نماز جمعه می‌تواند پایه و اساس اخلاق و رفتار انسان‌ها قرار گیرد.
پایان‌نامه کارشناسی ارشد با عنوان: « آئین عبادی سیاسی نماز جمعه و نقش آن در نظام اسلامی از دیدگاه قرآن و حدیث »	علی اصغر شعاعی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصول الدین قم ۱۳۸۷ به راهنمایی عبدالله محمدی	در این تحقیق مباحث روایی که در آن جایگاه نماز جمعه با توجه به سخنان پیشوایان معصوم علیهم السلام و مباحث قرآنی که در آن آیات مربوط به نماز جمعه با توجه به تفاسیر مختلف شیعه و سنی مورد بررسی و نقد قرار گرفته است. مباحث فقهی پس از بررسی آراء فقهاء مذاهب اسلامی در خصوص حکم فقهی نماز جمعه و ذکر ادله مربوط به هر قول، با استفاده از منابع معتبر، احکام نماز جمعه از دیدگاه مذاهب اسلامی بیان شده است. مباحث تربیتی، سیاسی و اجتماعی که ابعاد گوناگون نماز جمعه است بررسی شده و در پایان، با توجه به مباحث مذکور نتیجه گیری شده است که نماز جمعه علاوه بر بعد تربیتی و معنوی، دارای بعد سیاسی و اجتماعی نیز است.
مقاله علمی پژوهشی با عنوان: « نماز جمعه فریضه‌ای عبادی - سیاسی »	فصلنامه پژوهشی حکومت اسلامی، سال نهم، شماره دوم، تابستان ۸۳	از نگاه مقام معظم رهبری نمازهای جمعه نزدیکترین پایگاه به نهاد رهبری است؛ پایگاه‌هایی که بخشی از کار دستگاه رهبری این کشور را انجام می‌دهند؛ مردم را توجیه می‌کنند و به استقامت در راه وادار می‌نمایند. رسانه‌ای است که با وجود رسانه‌های پیشرفته امروزی همچنان کارآمد و اثرگذار است. نشان عزت اسلام و عظمت

عنوان	نویسنده و محل نشر	نتایج
		مسلمانان است. اصل قضیه این است که این مرکز باید جاذبه داشته باشد.
مقاله علمی پژوهش با عنوان: «ارکان سیاست منطقه‌ای ایران در دوران سازندگی با تکیه بر خطبه‌های نماز جمعه تهران»	حسین مسعودنیا، داوود نجفی. تحقیقات سیاسی و بین‌المللی بهار ۱۳۹۰	پژوهش که به شیوه توصیفی-تحلیلی با استفاده از ابزار کتابخانه‌ای انجام شده است. در دوران سازندگی مسوولان سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران با اتخاذ رویکرد عملگرایی، در عین پابندی به آرمانگرایی انقلاب، به تعاملی سازنده با جهان خارج اقدام کردند. به دلیل حاکم بودن اوضاع و احوال زمان جنگ، افکار عمومی تحمل پذیرفتن برخی امور نظیر تجدید روابط دیپلماتیک میان ایران و عربستان را نداشت؛ لذا افکار عمومی می‌بایست آماده پذیرش این تحولات می‌شد و آقای هاشمی به‌عنوان رئیس دولت از خطبه‌های نماز جمعه برای آماده سازی افکار عمومی استفاده کرد.
رساله دکتری با عنوان: «ارتباطات آیینی و قدرت سیاسی در ایران؛ بررسی روابط متقابل نماز جمعه و رسانه‌های جمعی در انتخابات ریاست جمهوری»	احمد میرعابدینی، دانشگاه علامه طباطبایی ۱۳۸۷	نتایج این پژوهش نشان داد که نماز جمعه، به‌عنوان مهم‌ترین آیین عبادی سیاسی در کشور، نقش عمده‌ای در ایجاد زمینه برای پذیرش اقتدار حکومت نزد مردم داشته است. همچنین، این آیین توانسته است در ارشاد و هدایت رای دهندگان به سوی مراکز تأیید و تحکیم قدرت سیاسی و صندوق‌های رای، و جهت‌دهی به انتخابات به ویژه انتخابات ریاست جمهوری، یعنی مهم‌ترین آیین سیاسی در ایران، بخشی از وظیفه اعمال حاکمیت در کشور را اجرا کند.

واقعیت این است که ماحصل همه این پژوهش‌ها نه تنها به دکترا بلکه به مولفه‌های آن نیز منتج نشده و به گفتمان ولایت‌فقیه در اداره امور نماز جمعه پرداخته نشده است. پرداختن به موضوع اداره امور نماز جمعه در ارکان جهت‌ساز و یکی از ابعاد آن، بر اساس گفتمان ولایت‌فقیه نوآوری این تحقیق است.

مبانی نظری

نماز جمعه در اسلام

پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله) در روز جمعه از قباء خارج شد و نماز جمعه را در مسجد وادی رانوانه در مجمع بنی سالم بن عوف اقامه فرمود و این اولین نماز جمعه است که حضرت در مدینه خوانده است (بلاغی، ۱۳۸۵، ج: ۲، ۱۰۷۵)؛ (ثعلبی، ۱۴۲۲، ج: ۹، ۳۱۰)؛ (ابن هشام، ۱۳۶۴، ج: ۱، ۴۹۴). این مطلب که

اولین نماز جمعه اسلام از طرف حضرت پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله) در آستانه تاسیس اولین دولت اسلامی برگزار شد، بسیار اهمیت دارد و پیوند نزدیک و عمیق بین نماز جمعه با امور سیاسی و حاکمیت اسلام را به خوبی نشان می‌دهد و می‌توان گفت برگزاری نماز جمعه تجلی مهمی از حاکمیت اسلام بوده است.

نماز جمعه در قرآن کریم و روایات معصومین (علیهم السلام)

در مورد نماز جمعه سه دسته از آیات وجود دارد: ۱- در آیه ۹ سوره جمعه قرآن کریم یکبار به صراحت از نماز جمعه نام آورده شده است. ۲- آیاتی که ائمه معصومین (علیهم السلام) آنها را بر نماز جمعه تطبیق داده‌اند: مانند (اعراف / ۳۰) (بقره / ۲۳۸) (بروج / ۱-۳) ۳- آیاتی است که بعضی از فقها آنها را بر نماز جمعه تطبیق کرده‌اند که عبارتند از: « (اعراف / ۲۰۴) (بقره / ۴۳) (حج / ۴۱)». (باقری، ۱۳۸۷: ۲۱)

پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله) می‌فرمایند: «مَنْ أَتَى الْجُمُعَةَ إِيمَانًا وَ احْتِسَابًا اسْتَأْنَفَ الْعَمَلَ» (ابن بابویه، ۱۳۶۳، ج ۱: ۴۲۷). کسی که برای رضای خدا و برای اجر و قرب به نماز جمعه بیاید، خدا گناهانش را می‌بخشد و از نو برای او حساب باز می‌کند. امام صادق (علیه السلام) در خصوص گام‌هایی که به سوی نماز جمعه برداشته می‌شود، فرمودند: «ما من قدم سعت الی الجمعة الا حرم الله جسدها علی النار»؛ هیچ قدمی نیست که در راه نماز جمعه برداشته شود، مگر آنکه خدا بدن آن را بر آتش حرام می‌سازد (حرعاملی، ۱۴۰۹، ج ۵: ۳). امام باقر (علیه السلام) فرمود: «مَنْ تَرَكَهَا مُتَعَمِّدًا فَلَا صَلَاةَ لَهُ» (کلینی، ۱۳۶۹، ج ۳: ۴۲۵)؛ هرکس بدون عذر و بدون دلیل نماز جمعه را رها کند، نمازی که می‌خواند خیلی ارزش ندارد. در روایت دیگر از امام علی علیه السلام دارد اگر در سه چیز با رهبران و پیشوایان خود مخالفت ورزید، هلاک خواهید شد: نماز جمعه، جهاد با دشمن، مناسک حج (نوری، ۱۳۶۵ ج ۶: ۷).

انواع اهداف سازمانی

سازمان‌ها سه نوع هدف دارند: هدف بلندمدت، هدف میان مدت و هدف کوتاه مدت. اهداف بلندمدت اهدافی هستند که سازمان قصد دارد در یک مقطع زمانی خاص در آینده (مثلاً پنج سال) در مسیر دستیابی به راهبرد و مأموریت سازمان حرکت کند (آنگران، ۱۳۸۲: ۳۱). اهداف میان

مدت، مقصدهایی هستند که امید می‌رود در مدت حدود یک تا سه سال حاصل شود (علی احمدی، ۱۳۸۶: ۱۰). اهداف کوتاه مدت، مقصدهایی هستند که در دوره برنامه‌ریزی معمولاً یک ساله می‌توان انتظار دستیابی به آنها را داشت و باید قابل سنجش، کمی، چالشگر، واقعی، سازگار با سایر هدف‌ها و اولویت‌بندی شده باشد (علی احمدی، ۱۳۸۹: ۱۰). اهداف کوتاه مدت در همان حوزه‌های اهداف بلند مدت تعیین می‌شوند و تفاوت آنها در کوتاه‌تر بودن زمان و مشخص‌تر بودن و جزئی‌تر بودن آنهاست. اهداف کوتاه مدت راجع به پرسش‌های زیر بحث می‌کنند: (۱) چه کسی اهداف را محقق می‌سازد؟ (۲) دقیقاً چه کارهایی باید انجام پذیرد؟ (۳) چه موقع این کارها باید انجام شود؟ (۴) اهداف در کدام زمینه سازمانی قرار می‌گیرند؟

در اجرای راهبردها هدف‌های سالانه اهمیت خاصی دارند در حالی که در تدوین راهبردها هدف‌های بلندمدت مهم هستند (حسن بیگی، ۱۳۹۰: ۲۲۷).

تعیین سیاست‌های سازمان

معمولاً سیاست‌های سازمان به صورت رسمی و به وسیله مدیران عالی یا مدیریت ارشد سازمان تعیین می‌شوند؛ زیرا آنها احساس می‌کنند که با این وسیله اثربخشی سازمانی را بهبود بخشیده و هیچ نوع ابهام و پیچیدگی در سطوح پایین‌تر سازمان، به وجود نخواهد آمد. بدین وسیله از هر نوع تضاد یا تعارضی جلوگیری می‌کنند. ممکن است گاهی سیاست به وسیله عواملی که در خارج از محیط سازمان قرار دارند، تعیین شود؛ مثل دستورالعمل‌های که دولت صادر می‌کند (استونر، جیمز و فریمن، ادوارد، ۱۳۷۵: ۴۹۳-۴۹۲).

نماز جمعه در گفتمان ولایت فقیه

در گفتمان ولایت فقیه نماز جمعه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با مطالعه در مکتوبات و بیانات امامین انقلاب در خصوص نماز جمعه می‌توان به عظمت این فریضه عبادی و سیاسی و آثار و برکات فراوان آن برای امت اسلام پی برد. حضرت امام خمینی در خصوص جنبه عبادی، سیاسی و اجتماعی نماز جمعه می‌فرماید: این موافقی (جمع موقوف؛ محل‌های وقوف و توجه) که در اسلام هست مثل عید فطر، عید اضحی، قربان، و حج - موافق حج - نماز جمعه، جماعات که

در شب و روز انجام می‌گیرد، این مواقف جنبه‌های عبادی دارد و جنبه‌های سیاسی و اجتماعی هم دارد (امام خمینی، ۱۳۸۹، ج ۴: ۴۴۷)؛ نماز جمعه یک اجتماع سیاسی است (امام خمینی، ۱۳۸۹، ج ۱۸: ۴۲۵).

امام خامنه‌ای (مدظله‌العلی) در اهمیت نماز جمعه به موارد زیر اشاره دارند:

- ۱) احترام به نماز جمعه (خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۶۹/۱۱/۱۹)
- ۲) حضور به موقع برای نماز جمعه (خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۶۹/۱۱/۱۹)
- ۳) آوردن زندانیان به نماز جمعه (خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۶۹/۱۱/۱۹)
- ۴) جزای ترک نماز جمعه از روی بی‌اعتنایی (خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۶۹/۱۱/۱۹)
- ۵) حساسیت تربیون نماز جمعه (در بیعت ائمه‌ی جمعه‌ی سراسر کشور ۱۳۶۸/۴/۱۲)
- ۶) اهمیت حیاتی نماز جمعه (در دیدار با ائمه‌ی جمعه‌ی سراسر کشور ۱۳۶۹/۰۳/۰۷)
- ۷) تکیه امام بر نماز جمعه (خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۶۹/۱۱/۱۹)

ارتباط بین نماز جمعه و حفظ نظام اسلامی

بین نماز جمعه و حفظ و تحکیم نظام اسلامی ارتباط تنگاتنگی وجود دارد. نماز جمعه تحکیم بخش نظام اسلامی و عامل بقا و توسعه آن است. در این خصوص امام خامنه‌ای می‌فرماید: اگر نظام اسلامی، آنچنان که قرآن فرموده است باشد، عوامل بقا و حفظ و توسعه در خود او وجود دارد و یکی از آنها همین نماز جمعه است... نماز جمعه به خودی خود یکی از عوامل حفظ کننده و باقی دارنده و ضد زوال در درون نظام اسلامی است و تا وقتی این نماز هست و تا وقتی ائمه محترم جمعه و مردم قدر نماز جمعه را می‌دانند و تا وقتی نماز جمعه، کما هی حقها انجام می‌گیرد، بلاشک در جامعه اسلامی، تزلزل نیست (۱۳۷۰/۵/۲۳).

قرارگاه تقوا و ایمان در دفاع اعتقادی، ایمانی و سیاسی مقابل دشمن

نماز جمعه بسان یک قرارگاهی است که در دفاع از دین و اعتقادات و مقابله با هیجده‌های شیاطین انسی و جنی، تقویت کننده و فرماندهی جبهه ایمان را بر عهده دارد. در این زمینه امام خامنه‌ای (مدظله‌العلی) می‌فرماید: نماز جمعه یک قرارگاه است؛ قرارگاه ایمان، قرارگاه تقوا، قرارگاه بصیرت، قرارگاه اخلاق. از تعبیر قرارگاه نباید ما وحشت بکنیم، چون قرارگاه جزو تعبیرات و اصطلاحات مربوط به جنگ و مبارزه و این چیزها است. خب، این جنگ وجود دارد، بر ما

تحمیل شده - ما در حال جنگیم، منتها جنگ نظامی نیست؛ جنگ معنوی است؛ جنگ اعتقادی و ایمانی است؛ جنگ سیاسی است... به ایمان مردم ما حمله می‌کنند؛ به بصیرت مردم ما حمله می‌کنند؛ به تقوای ما حمله می‌کنند؛ به اخلاق ما حمله می‌کنند، و یروس‌های گوناگون خطرناک معنوی را در میان ما پراکنده می‌کنند؛ خب، ما چه کار کنیم؟ باید دفاع کنیم. این، قرارگاه لازم دارد، مثل قرارگاه‌های میدان جنگ؛ نماز جمعه یکی از مهم‌ترین این قرارگاه‌ها است؛ قرارگاه ایمان است؛ قرارگاه تقوا است. با این چشم به نماز جمعه نگاه کنیم. شما هم فرمانده قرارگاهید؛ قرارگاه‌های میدان جنگ هر کدام فرماندهی دارند؛ فرمانده قرارگاه امامت جمعه، شخص امام جمعه است (دیدار با ائمه جمعه سراسر کشور ۱۳۹۴/۱۰/۱۴).

نماز جمعه محکم‌کننده دل‌ها و ایمان‌ها

در گرماگرم زندگی ممکن است در اثر برخورد با شبهات گوناگون و یا نشناختن دشمن، مومنین دچار ضعف گردند و رفته رفته این ضعف ایمان درونی آنها را دچار خدشه کند. از این رو مومنین موظف هستند نسبت به تقویت ایمان خود اعمالی را انجام دهند. یکی از این اعمال نماز جمعه است که باعث تقویت ایمان و محکم شدن دل اهل ایمان می‌گردد. در این زمینه امام خامنه‌ای می‌فرماید: نماز جمعه است که دل‌ها را محکم و ایمان‌ها را قوی می‌کند؛ شجاعت اقدام به افراد می‌بخشد و این سربازان عظیم و این جنود الله را در هنگام لزوم به کار می‌اندازد. اگر این حربه کند شد، بسیاری از مشکلات به وجود خواهد آمد (۱۳۷۰/۰۶/۲۵).

نماز جمعه و دشمن‌شناسی

یکی از وظایف اهل ایمان شناخت دشمن و حربه‌های اوست. در نماز جمعه مومنین از طریق امام جمعه که منصوب ولایت است درس‌های دشمن‌شناسی می‌آموزند و با حربه‌های دشمن آشنا می‌شوند. در این مورد امام خامنه‌ای می‌فرماید: دشمن را باید شناخت؛ جبهه‌ی دشمن را باید شناخت؛ لبخند دشمن را نباید جدی گرفت؛ نباید فریفته‌ی آن شد؛ هدف را نباید فراموش کرد (۱۳۹۲/۱۰/۱۹) در دیدار مردم قم). در اواسط سال ۱۳۶۰، وقتی که دشمنان و گروهک‌ها و تفاله‌های ضد انقلاب و استکبار، آن جنایات و فجایع عظیم را در این کشور به وجود آورده بودند (شهادت ۷۲ تن، شهادت نخست‌وزیر و رئیس‌جمهور، بنده در بیمارستان بودم)، خطبه‌های نماز

جمعه در تهران، به اعتقاد من، در آن روز، بیشترین حمل بار انقلاب را بر دوش داشت. هر جمعه که می‌شد، از این کانون نماز جمعه، به سراسر کشور، نور منتشر می‌شد. حقایق برای مردم تشریح می‌شد و مردم می‌فهمیدند که در این کشور چه می‌گذرد و دشمن چه کار می‌کند (۱۳۷۱ / ۰۳ / ۲۰). دیدار نمایندگان دوره‌ی چهارم مجلس شورای اسلامی).

بصیرت و آگاهی بخشی

آگاهی و بصیرت مردم همواره مورد تأکید بزرگان دین قرار داشته و ایشان از هر کوششی در راه بیداری و آگاه‌سازی مردم دریغ نورزیده‌اند. یکی از مواقعی که بسیار در آگاهی‌بخشی و بصیرت مردم موثر است، نماز جمعه است. امام خامنه‌ای نماز جمعه را خدمت به آگاهی سراسری ملت دانسته و آن را یک عمل صرفاً عبادی نمی‌داند؛ بلکه عملی است که در ذات و ترکیب خود، آگاهی‌بخش است. ایشان می‌فرمایند: در نماز جمعه، مردم باید با جریان‌ات و مسائل جهان اسلام آشنا شوند و حقیقت را بفهمند. این مطلب همیشه همین‌طور بوده است، اما امروز از همیشه مهم‌تر است؛ چرا؟ چون دستگاه‌های سلطه‌طلب و مستکبران دنیا پول خرج می‌کنند برای اینکه بتوانند حرف دروغ و شایعه‌پراکنی و فریب و ترفندهای گوناگون تبلیغی خود را به گوش مردم دنیا برسانند و افکار آنها را از راه حق منحرف کنند. چقدر در دنیا خلاف حق گفته می‌شود! رادیوهایی که این‌طور پول خرج می‌کنند و بودجه‌های دولتی برای آنها می‌گذارند، برای این است که افکار مردم را در نقطه یا نقاطی از دنیا از جاده‌ی حقیقت منحرف کنند و مطالب را به آنها وارونه تحویل دهند و (چون انسان دنبال تشخیص و فهم خود راه می‌افتد) فهم مردم را عوض کنند تا مسیر آنها عوض شود. در چنین شرایطی، آگاه کردن مردم خیلی مهم است (در دیدار اعضای ستادهای نماز جمعه‌ی سراسر کشور ۱۳۸۱ / ۰۵ / ۰۵).

روش‌شناسی

نوع تحقیق در این مقاله کاربردی- توسعه‌ای بوده و به‌منظور بهره‌گیری از متون اسلامی با استفاده از رهیافت داده بنیاد انجام گرفته است. از آنجایی که طراحی الگویی برای تبیین اهداف و سیاست‌های اداره امور نماز جمعه، مطلوب این پژوهش بود، بنابراین رهیافت داده بنیاد انتخاب شد تا با این رویکرد پژوهشی سازگاری داشته باشد. بر همین اساس از طرح نظام‌مند استراس و

کوربین استفاده شد. بر اساس این طرح برای تحلیل داده‌های کیفی گردآوری شده لازم است تا سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام شود تا در نهایت پارادایمی منطقی یا تصویری عینی از نظریه خلق شده ارائه شود (استراس و کوربین، ۱۹۹۸: ۵۶).

فرمایشات، پیام‌ها و نامه‌ها و مکتوبات حضرت امام خمینی از ۱۳۴۱/۸/۶ تا ۱۳۳۷/۳/۱۳ و فرمایشات، پیام‌ها و نامه‌ها و مکتوبات حضرت امام خامنه‌ای از تاریخ ۱۳۳۷/۳/۱۴ تا تاریخ ۱۳۹۴/۱۲/۲۹ جامعه اسنادی این پژوهش است.

برای حصول اطمینان از روایی پژوهش در مراحل نظرسنجی و شناسه‌گذاری با عنایت به ویژگی‌های مورد نیاز (از قبیل تسلط به روش نظریه‌مبنایی، اشراف به دانش مدیریت، آشنایی با اندیشه‌های امامین انقلاب اسلامی، آشنایی با وظایف و مأموریت‌های اداره امور نماز جمعه) ده نفر از خبرگان گزینش شدند. از خبرگان درخواست شد پس از احصا شاخص‌ها، برای تعیین روایی محتوایی (ضریب لاوشه) یافته‌ها و ضرورت تأثیر هر یک از شاخص‌ها در اهداف و سیاست‌های اداره امور نماز جمعه بر اساس گفتمان ولایت فقیه را بر اساس طیف دو قسمتی «بلی» یا «خیر» بررسی کنند. سپس پاسخ‌ها مطابق فرمول زیر محاسبه شد و حداقل مقدار ضریب محتوایی قابل قبول ۰/۶۲ مطابق جدول زیر در نظر گرفته شد.

$$CVR = \frac{n_E - \frac{N}{2}}{\frac{N}{2}}$$

نمودار (۱) فرمول C.V.R.

جدول (۳) حداقل مقادیر C.V.R. بر اساس ضریب لاوشه	
حداقل C.V.R. قابل قبول	تعداد متخصصین تعیین کننده روایی محتوی
۹۹/۰	۵ نفر
۶۲/۰	۱۰ نفر
۵۹/۰	۱۲ نفر

ضریب محتوایی شاخص‌های احصا شده در اهداف و سیاست‌های اداره امور نماز جمعه بر اساس جدول زیر ۰,۹۶ به دست آمد.

جدول (۴) ضریب روایی شاخص اهداف اداره امور نماز جمعه

شاخص	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
موافق	۱۰	۱۰	۱۰	۹	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
CVR	۱	۱	۱	۰,۸	۱	۱	۱	۱

C.V.R.1 = ۰,۹۷

جدول (۵) ضریب روایی شاخص سیاست‌های اداره امور نمازجمعه

شاخص	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸
موافق	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۹	۱۰	۱۰	۹	۱۰	۱۰	۹	۱۰	۱۰	۱۰	۹
CVR	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰.۸	۱	۱	۰.۸	۱	۱	۰.۸	۱	۱	۱	۰.۸
C.V.R.1 = ۰.۹۵																		

تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

برای تبیین اهداف، دکترین و سیاست‌های نمازجمعه، از راهبرد نظریه داده بنیاد و براساس از طرح نظام‌مند استراس و کوربین آدر مرحله نخست داده‌های کیفی در قالب ۵۷۸ فیش استخراج شد. برای تحلیل داده‌های کیفی گردآوری شده لازم است تا سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام شود تا در نهایت، پارادایمی منطقی یا تصویری عینی از نظریه خلق شده ارائه گردد (استراس و کوربین ۱۹۹۸: ۵۸).

جدول (۶) توزیع درصدی داده‌های کیفی

ردیف	آراء نظرات و بیانات و مکتوبات پیرامون نمازجمعه	تعداد فیش	درصد
۱	حضرت امام خمینی	۳۰۳	۵۲.۴۲
۲	حضرت امام خامنه‌ای	۲۷۵	۴۷.۵۸
	جمع آراء، نظرات بیانات و مکتوبات ولایت فقیه	۵۷۸	۱۰۰

همزمان با گردآوری داده‌ها، کدگذاری آنها نیز انجام گرفت. هر عبارت به‌عنوان یک واحد انتخاب و واژه‌ها و عبارات مرتبط با موضوع تحقیق در ۳۸۸ واژه و عبارت پس از حذف موارد تکراری ساماندهی و نشان‌گذاری شد.

کد گذاری

کد گذاری فرآیندی کلیدی در نظریه داده بنیاد به‌شمار می‌رود که در طی آن داده‌های جمع‌آوری شده، تجزیه و تحلیل می‌شوند. در کدگذاری با مرور داده‌های جمع‌آوری شده، نام‌ها و برچسب‌هایی به برخی اجزای تشکیل دهنده آنها اختصاص داده می‌شود که از اهمیت نظری و یا

۱. The systematic Design

۲. Strauss & Corbin

برجستگی خاصی درباره موضوع مورد بررسی برخوردارند. کدها ابزارهای کوچکی برای نام‌گذاری، جداسازی، ترجمه و سازماندهی داده‌ها به‌شمار می‌روند (ذوالفقاریان و میثمی، ۱۳۹۰: ۴۵).

جدول (۷) بخشی از واژه‌ها و عبارات استخراج شده از بیانات و مکتوبات ولایت فقیه

واژه‌ها و عبارات استخراج شده	
۶۸۰۴۱۲۰۰۱ پایه اساسی حفظ نظام	۸۹۰۹۴۹۲۰۱۶ سنگر اسلامی
۶۸۰۴۱۲۰۰۲ تحکیم پایه حکومت	۸۹۰۹۴۹۲۰۱۷ دژ محکم
۷۰۰۶۲۵۰۰۳ حفظ کشور	۶۸۰۴۱۲۰۱۸ حفظ حصار ایمانی جامعه
۵۸۱۰۲۸۰۰۴ سنبل اقتدار ملی	۶۸۰۴۱۲۰۱۹ حفظ قوام معنوی جامعه
۶۸۰۴۱۲۰۰۵ عامل حفظ ایمان مردم	۶۸۰۴۱۲۰۲۰ شبکه سراسری
۶۸۰۴۱۲۰۰۶ عامل حفظ روحیه مردم	۶۸۰۴۱۲۰۲۱ اداره معنوی جامعه
۶۸۰۴۱۲۰۰۷ پیش روی نظام با روحیه مردم	۸۹۱۷۱۰۶۰۲۲ دعوت مردم به حضور در صحنه
۶۸۰۴۱۲۰۰۸ پیش روی نظام با ایمان مردم	۸۹۱۷۴۵۳۰۲۳ حفظ حضور مردم در صحنه
۶۸۰۴۱۲۰۰۹ اندیشه مردم	۶۸۰۴۱۲۰۲۴ حضور معنوی مردم در صحنه
۶۸۰۴۱۲۰۱۰ روحیه دینی مردم	۹۲۰۶۱۸۰۲۵ حضور غیر دستوری مردم
۸۹۱۸۴۲۶۰۱۱ تقویت اسلام	۶۸۱۱۲۰۰۲۶ پشتوانه عظیم مردمی از نظام
۵۹۰۳۰۲۰۱۲ حفظ جامعه	۶۸۱۱۲۰۰۲۷ نظام مستحکم با پشتوانه مردم
۶۸۰۴۱۲۰۱۳ تقویت ایمان	۸۱۰۵۰۵۰۲۸ آگاهی سراسری ملت
۶۹۱۱۱۹۰۱۴ زمینه تقوا	۶۸۰۴۱۲۰۲۹ کلاس عمومی سراسری
۶۹۰۸۰۳۰۱۵ سنگر مستحکم	۸۹۱۷۱۰۶۰۳۰ حضور ائمه جمعه در صحنه

فرآیند خردکردن، آزمون، مقایسه، مفهوم‌سازی و طبقه‌بندی داده‌ها با کدگذاری باز انجام شد. در کدگذاری باز با تطبیق مستمر داده‌های خام، با توجه به شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود میان آنها داده‌ها طبقه‌بندی شدند. با کدگذاری باز، مضمون‌های بسیاری حاصل شد که طی فرآیند رفت و برگشتی تحلیل داده‌ها، مجموعه این داده‌های اولیه به مقوله‌های کم‌تری تقلیل یافت؛ به‌طوری که از دل داده‌های خام اولیه مقوله‌های مقدماتی -در ارتباط با اهداف و سیاست‌های اداره امور نماز جمعه- از طریق سوال کردن درباره داده‌ها، مقایسه موارد، رویدادها و دیگر حالات پدیده‌ها، برای کسب شباهت‌ها و تفاوت‌ها استخراج شدند.

جدول (۸) مفاهیم حاصل از کدگذاری باز

کد مفاهیم	مفاهیم	واژه‌ها و عبارات
۱۱۱	نظام مردمی	۶۸۱۱۲۰۰۲۶ پشتوانه عظیم مردمی از نظام؛ ۶۸۱۱۲۰۰۲۷ نظام مستحکم با پشتوانه مردم؛ ۶۹۰۳۰۷۲۸۵ مردم اجزای اصلی نظام
۱۱۲	پایه حفظ و تحکیم نظام	۶۸۰۴۱۲۰۰۱ پایه اساسی حفظ نظام؛ ۶۸۰۴۱۲۰۰۲ تحکیم پایه حکومت؛ ۶۹۰۳۰۷۳۰۰ تأثیر نمازجمعه در حکومت اسلامی
۱۱۳	بخشی از دستگاه رهبری	۶۹۰۳۰۷۱۱۹ بخشی از دستگاه رهبری؛ ۷۰۰۶۲۵۲۶۵ نمایندگی نظام
۱۱۴	حفظ ایمان، انگیزه و احساسات	۶۸۰۴۰۴۲۹۸ ایمان و انگیزه و احساسات را در درون جماعت خود حفظ کنید
۱۱۵	موثر در اداره کشور	۶۹۰۳۰۷۰۷۵ موثر در اداره کشور؛ ۶۹۰۳۰۷۰۷۶ موثر در پیشرفت کشور
۱۱۶	سمبل اقتدار ملی	۵۸۱۰۲۸۰۰۴ سمبل اقتدار ملی؛ ۳۸۹۱۵۴۱۱۰۸۲ قدرت نمایی - ۶۸۰۴۰۴۰۸۶ قدرت مردم
۱۱۷	حفظ قدرت اسلام	قدرت اسلام؛ ۳۸۹۱۹۰۶۹۰۸۸ حفظ قدرت اسلام؛ ۷۷۰۸۰۸۳۱۷ نشان عزت اسلام و عظمت مسلمانان؛ ۳۸۹۱۸۴۲۶۰۱۱ شمال [نامه جمعه] اسلام را باید تقویت بکنید
۱۱۷	حفظ و تقویت ایمان	۶۸۰۴۱۲۰۰۵ عامل حفظ ایمان مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۰۱۱ ایمان مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۰۱۳ تقویت ایمان؛ ۶۸۰۴۱۲۰۱۸ حفظ حصار ایمانی جامعه؛ ۳۸۹۰۴۴۵۲۰۳۵ هدایت مردم به معاد؛ ۳۸۹۰۴۴۵۲۰۳۶ هدایت مردم به مبدأ؛ ۶۹۱۱۱۹۰۳۹ هدایت دینی مردم؛ ۳۸۹۰۹۳۱۹۲۶۸ آشنا کردن مردم با وظایف شرعی؛ ۶۸۰۴۱۲۰۰۸ پیش روی نظام با ایمان مردم؛ ۸۲۰۷۱۴۳۰۸ رساننده خون معنویت را به مویزگ‌های پیکر جامعه؛ ۸۰۰۴۰۷۳۱۹ مرکز نشر ایمان و معنویت
۱۱۹	حضور مردم در صحنه	۳۸۹۱۷۴۵۳۰۲۳ حفظ حضور مردم در صحنه؛ ۶۸۰۴۱۲۰۲۴ حضور معنوی مردم در صحنه؛ ۹۲۰۶۱۸۰۲۵ حضور غیر دستوری مردم؛ ۳۸۹۱۳۲۷۵۰۹۲ اجتماع هر هفته مردم؛ ۷۷۱۰۲۸۱۳۰ اجتماعات متین؛ ۹۲۰۶۱۸۱۸۱ حضور مردم مرتبط با حکومت اسلامی؛ ۳۸۹۱۳۲۷۵۲۶۶ اجتماع هر هفته مردم؛ ۳۸۹۱۷۰۴۶۲۶۷ حضور مردم در صحنه
۱۲۰	سنگر مستحکم و حصار ایمانی	۶۹۰۸۰۳۰۱۵ سنگر مستحکم؛ ۳۸۹۰۹۴۹۲۰۱۶ سنگر اسلامی؛ ۳۸۹۰۹۴۹۲۰۱۷ دژ محکم؛ ۶۸۰۴۱۲۰۱۸ حفظ حصار ایمانی جامعه
۱۲۱	آگاهی بخش ملت	۸۱۰۵۰۵۰۳۰ آگاهی بخش؛ ۸۱۰۵۰۵۰۳۱ در ذات و ترکیب آگاهی بخش؛ ۳۸۹۰۹۳۱۹۰۴۰ آگاه کردن مردم از مسایل؛ ۸۶۰۶۲۳۱۰۹ آگاهی ملت؛ ۳۸۹۰۹۳۳۳۲۷۰ آگاه کردن مردم از مسایل؛ ۳۸۹۱۶۱۸۸۰۴۵ بیدارکننده مردم؛ ۸۹۰۷۰۶۳۰۴ نمازجمعه نشانه راهنما و نشان دهنده مسیر صحیح حرکت
۱۲۲	هدایت مردم	۳۸۹۰۴۴۵۲۰۳۴ هدایت مردم به زندگی؛ ۳۸۹۰۴۴۵۲۰۳۵ هدایت مردم به معاد؛ ۳۸۹۰۴۴۵۲۰۳۶ هدایت مردم به مبدأ؛ ۳۸۹۱۷۱۰۶۰۳۷ هدایت و ارشاد مردم؛ ۶۹۱۱۱۹۰۳۸ هدایت سیاسی مردم؛ ۹۶۱۱۱۹۰۳۹ هدایت دینی مردم؛ ۶۹۰۳۰۷۲۵۶

کد مفاهیم	مفاهیم	واژه‌ها و عبارات
		هدایت مردم؛ ۷۷۰۸۰۸۳۱۴ بی نظیر از لحاظ تأثیر بر خط سیاسی مردم؛ ۸۰۰۶۱۵۳۲۱ پایگاه جذب و نصیحت و تعلیم
۱۲۳	پایگاه معنویت و مقاومت	۶۸۰۷۲۱۱۰۱ نماز جمعه قوی‌تر مردم قوی‌تر و مقاوم‌تر؛ ۸۶۰۶۲۳۱۱۱ پایگاه معنویت ۸۱۰۵۰۵۰۷۷ هدایت درست جامعه؛ ۶۹۰۳۰۷۱۲۰ پایگاه‌های هدایت؛ ۸۰۰۴۰۷۳۱۹ هدایت؛ ۸۰۰۹۰۳۳۲۲۲ تعلیم؛ ۸۰۰۹۰۳۳۲۲۲ تعلیم؛ ۶۹۰۳۰۷۳۲۳ پایگاه‌ها و مراکز نزدیک به ذهن و گوش و جسم مردم در سرتاسر کشور
۱۲۴	کلاس عمومی سراسری	۶۸۰۴۱۲۰۲۰ شبکه سراسری؛ ۸۱۰۵۰۵۰۲۸ آگاهی سراسری ملت؛ ۶۸۰۴۱۲۰۲۹ کلاس عمومی سراسری
۱۲۵	نشاط و اطمینان بخش مردم	۷۰۰۶۲۵۰۴۶ نشاط بخش مردم؛ ۷۰۰۶۲۵۰۱۰۶ محکم کننده دل‌ها؛ ۳۸۹۱۶۰۹۸۱۷۳ مطمئن کردن مردم به اسلام؛ ۳۸۹۱۶۰۹۸۱۷۳ مطمئن کردن مردم به جمهوری اسلامی
۱۲۶	هدایت فکر مردم	۶۸۰۷۲۱۲۲۵ هدایت فکر مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۰۰۹ اندیشه مردم
۱۲۷	توصیه به تقوی	۶۹۱۱۱۹۰۱۴ زمینیه تقوا؛ ۳۸۹۱۷۱۸۷۰۴۳ آموزش تقوا؛ ۳۸۹۱۷۱۸۷۱۴۵ تقوی ملت؛ ۳۸۹۱۷۱۰۶۱۹۸ امر به تقوا؛ ۳۸۹۱۷۱۸۷۲۰۰ دعوت مردم به تقوا؛ ۳۸۹۱۷۱۸۷۲۰۱ وادار کردن مردم به تقوا؛ ۳۸۹۱۷۱۸۷۲۰۲ آموزش تقوا به مردم؛ ۶۹۰۳۰۷۲۵۲ انجذاب با معنویت و تقوی؛ ۸۱۰۵۰۵۳۲۴ گسترش تقوا و روح دینی در مردم؛ ۷۷۰۸۰۸۳۲۷ اجتماع مردم بر ذکر خدا و تقوا؛ ۳۸۹۱۷۱۸۷۳۰۳ تقوی حفظ کننده ملت از آفات دنیا؛ ۳۸۹۱۷۱۸۷۳۱۶ بعثت انبیا برای تقوا و آدم سازی؛ ۶۹۰۳۰۷۳۷۵ امر به تقوی مشکلتین کار؛ ۸۲۱۱۲۴۳۷۶ مراقب باشیم در تصمیم‌گیری ما، در عمل ما، در فکر و سخن ما اراده‌ی شیطانی وارد نشود؛ این همان تقواست؛ ۸۱۰۵۰۵۳۷۷ در عمل و رفتار خود حد اکثر تلاش را بکنیم که این تقوا فقط در زبان ما ظاهر نشود بلکه در عمل ما هم ظاهر شود؛ ۸۱۰۵۰۵۳۷۸ یکی از مهم‌ترین سرفصل‌های نماز جمعه، توصیه‌ی به تقواست؛ ۷۹۱۲۲۶۳۷۹ تقوا عبارت است از مراقبت دائم از خود؛ در رفتار و گفتارمان، حتی در اندیشه‌ها و واردات ذهنی‌مان؛ پیام بزرگ نماز جمعه در هر هفته، تقواست؛ ۷۸۰۵۰۸۳۸۱ نماز جمعه به اجتماع مردم و به تقوا و به توصیه‌ی به تقوا قائم است
۱۲۸	ترویج مکارم اخلاق	۳۸۹۱۷۴۵۳۰۵۳ گفتن مسایل اخلاقی به مردم؛ ۳۸۹۱۷۱۸۷۰۵۴ ترویج مکارم اخلاق
۱۲۹	اقامه فریضه الهی	۶۹۱۱۱۹۲۵۷ نماز با توجه؛ ۶۹۱۱۱۹۲۵۸ نماز با خضوع؛ ۶۹۱۱۱۹۲۵۹ نماز با ذکر و دعا؛ ۳۶۱۰۱۲۶۸۰۹۴ واجب تخییری؛ ۳۶۱۰۱۲۶۸۰۹۶ واجب کفایی؛ ۸۹۰۷۰۶۳۱۱ ذکر کثیر؛ ۷۷۰۸۰۸۳۲۷ اجتماع مردم بر ذکر خدا و تقوا؛ ۷۷۰۸۰۸۳۳۱ زاد و توشه معنوی مردم
۱۳۰	امر به معروف و نهی از منکر	۶۹۰۳۰۷۲۲۷ آشنا کردن ذهن مردم با معارف لازم؛ ۳۸۶۵۲۶۲۰۳ امر به معروف و نهی از منکر؛ ۳۸۹۱۷۱۰۶۱۹۸ امر به تقوا

کد مفاهیم	مفاهیم	واژه‌ها و عبارات
۱۳۱	نمایش قدرت اجتماعی اسلام	۳۸۹۱۵۴۱۱۲۶۹ اجتماع، قدرت‌نمایی؛ ۶۸۰۴۰۴۰۸۶ قدرت مردم؛ ۹۲۰۶۱۸۰۲۵ حضور غیر دستوری مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۰۲۴ حضور معنوی مردم در صحنه؛ ۳۸۹۰۹۴۹۲۰۸۱ نمایش قدرت اجتماعی اسلام؛ ۳۸۹۱۳۲۷۵۰۹۲ اجتماع هر هفته مردم؛ ۷۷۱۰۲۸۱۳۰ اجتماعات متین؛ ۷۷۰۲۲۴۱۷۷ عزم ملی در معرض دید استکبار؛ ۳۸۹۱۷۱۰۴۰۳۲ اجتماع مردم؛ ۳۸۹۰۹۳۳۳۲۷۲ اجتماعات مردم در اسلام برای مقاصد بزرگ؛ ۳۸۹۱۰۰۱۶۲۷۵ اجتماع برای مطلع شدن مردم؛ ۷۷۰۸۰۸۳۱۷ نشان عزت اسلام و عظمت مسلمانان
۱۳۲	قدرت سیاسی اسلام	۳۸۹۰۹۴۹۲۰۸۰ نمایش قدرت سیاسی اسلام؛ ۳۸۹۰۹۴۹۲۲۶۸ نمایشی از قدرت سیاسی و اجتماعی اسلام؛ ۳۸۹۱۹۰۶۹۰۸۸ حفظ قدرت اسلام؛ ۹۲۰۶۱۸۱۸۱ حضور مردم مرتبط با حکومت اسلامی
۱۳۳	قدرت نظامی	۵۸۱۰۲۸۱۱۵ تکیه جامعه اسلامی بر سلاح؛ ۵۸۱۰۲۸۱۱۴ تکیه امام جمعه بر سلاح
۱۳۴	حاکمیت شریعت الهی	۸۵۰۸۱۷۲۹۰ حاکمیت شریعت الهی؛ ۶۸۰۴۱۲۰۱۸ حفظ حصار ایمانی جامعه؛ ۶۸۰۴۱۲۰۱۹ حفظ قوام معنوی جامعه؛ ۶۹۰۳۰۷۰۷۵ موثر در اداره کشور؛ ۶۹۰۳۰۷۱۱۹ بخشی از دستگاه رهبری؛ ۶۹۰۳۰۷۱۲۱ پایگاه‌های رهبری؛ ۳۶۱۰۱۲۶۸۰۹۵ امام جمعه منصوب ولی امر؛ ۹۲۰۶۱۸۱۸۰ ترکیب حقایق معنوی و اسلامی؛ ۸۹۰۷۰۶۳۱۰ تفضلات الهی نمازجمعه در میان جامعه و مردم در طول هفته
۱۳۵	هدایت و اداره درست جامعه	۸۱۰۵۰۵۰۷۷ هدایت درست جامعه؛ ۷۱۰۵۰۵۰۷۸ اداره درست جامعه؛ ۷۱۰۵۰۵۰۷۹ اداره درست کشور؛ ۶۸۰۴۱۲۰۲۱ اداره معنوی جامعه؛ ۸۹۰۷۰۶۳۰۴ نمازجمعه نشانه راهنما و نشان دهنده مسیر صحیح حرکت
۱۳۶	تحکیم پایه حکومت	۶۸۰۴۱۲۰۰۲ تحکیم پایه حکومت؛ ۶۸۰۴۱۲۰۰۷ پیش روی نظام با روحیه مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۰۰۸ پیش روی نظام با ایمان مردم؛ ۸۱۰۵۰۵۰۲۸ آگاهی سراسری ملت؛ ۶۸۰۴۱۲۲۴۳ در دست داشتن زمام اندیشه مردم؛ ۳۸۹۱۶۰۹۸۲۷۸ مطمئن کردن مردم
۱۳۷	حفظ نظام با پشتوانه مردمی	۶۸۰۴۱۲۰۰۱ پایه اساسی حفظ نظام؛ ۶۸۱۱۲۰۰۲۶ پشتوانه عظیم مردمی از نظام؛ ۶۸۱۱۲۰۰۲۷ نظام مستحکم با پشتوانه مردم؛ ۹۲۰۶۱۸۱۸۱ حضور مردم مرتبط با حکومت اسلامی؛ ۶۸۰۴۱۲۲۴۱ متکی بودن به مردم؛ ۶۹۰۳۰۷۲۸۴ نظام مردمی؛ ۶۹۰۳۰۷۲۸۵ مردم اجزای اصلی نظام؛ ۳۸۹۱۷۱۸۷۳۳۶ بزرگترین اجتماعات در ایران
۱۳۸	حفظ کشور و جامعه و انقلاب	۷۰۰۶۲۵۰۰۳ حفظ کشور؛ ۵۹۰۳۰۲۰۱۲ حفظ جامعه؛ ۹۶۰۳۰۷۰۵۷ حفظ انقلاب
۱۳۹	سمبل اقتدار ملی	۵۸۱۰۲۸۰۰۴ سمبل اقتدار ملی؛ ۳۸۹۱۵۴۱۱۰۸۲ قدرت نمایشی؛ ۷۷۰۲۲۴۱۷۷ عزم انقلابی در معرض دید استکبار؛ ۷۷۰۲۲۴۰۶۳ قرار دادن عزم ملی
۱۴۰	شکست توطئه‌ها	۷۷۰۸۰۸۱۲۲ شکست توطئه‌های عظیم؛ ۷۷۰۸۰۸۱۲۳ شکست توطئه‌های سیاسی؛ ۷۷۰۸۰۸۱۲۴ شکست توطئه‌های علیه امام؛ ۷۷۰۸۰۸۱۲۵ شکست توطئه‌های علیه کشور؛ ۷۷۰۸۰۸۱۲۶ شکست توطئه‌های علیه انقلاب

کد مفاهیم	مفاهیم	واژه‌ها و عبارات
۱۴۱	هدایت سیاسی مردم	۶۹۱۱۱۹۰۳۸ هدایت سیاسی مردم؛ ۳۸۹۰۹۳۱۹۰۴۲ آشنا کردن مردم به وظایف ملی؛ ۳۸۹۱۷۲۰۷۰۴۴ فهماندن دردها به مردم؛ ۳۳۸۰۰۱۳۱۰۹۱ برطرف کردن گرفتاری‌های مردم دنیا؛ ۶۸۱۱۰۷۱۰۷۰۷ هدایت ملت؛ ۸۶۰۶۲۳۱۰۹ آگاهی ملت؛ ۷۷۰۸۰۸۳۱۴ بی‌نظیر از لحاظ تأثیر بر خط سیاسی مردم؛ ۳۸۹۰۴۴۵۲۳۳۴ طرح مسایل سیاسی؛ ۳۸۹۰۹۳۳۳۳۳۵ مسلمانان باید به مسایل سیاسی توجه کنند.
۱۴۲	هدایت و حفظ انقلاب	۹۶۰۳۰۷۰۵۷ حفظ انقلاب؛ ۶۹۰۳۰۷۰۵۸ هدایت انقلاب؛ ۷۱۰۳۲۰۰۶۰ حمل بار انقلاب؛ ۶۹۰۳۰۷۰۶۱ حذف نمازجمعه لطمه‌ایی سخت به انقلاب؛ ۷۷۰۸۰۸۱۲۶ شکست توطئه‌های علیه انقلاب؛ ۷۷۰۸۰۸۱۳۱ دشمنی با نمازجمعه از اول انقلاب تا امروز؛ ۹۲۰۶۱۸۱۷۰ وظیفه نسبت به اصول و ارزش‌های انقلاب؛ ۷۷۰۲۲۴۱۷۶ بی‌زاری از معارضان هدف‌های انقلاب؛ ۶۹۰۳۰۷۳۰۲ حراست نمازجمعه از انقلاب
۱۴۳	عامل پیش‌برنده انقلاب	۶۸۰۴۱۲۰۵۶ پیش‌برنده قطعی انقلاب؛ ۳۸۹۰۹۴۹۲۰۵۵ عامل پیش‌برد انقلاب؛ ۶۹۱۱۱۹۰۶۲ برکت دادن به حرکت انقلاب؛ ۸۱۰۶۲۵۱۴۸ تبیین اندیشه‌های انقلاب؛ ۳۸۹۱۷۰۴۶۲۸۱ گوشزد کردن مردم از اقدامات انقلاب؛ ۶۹۰۳۰۷۳۱۲ همه‌ی معنویت انقلاب متصل به نمازجمعه؛ ۶۹۱۱۱۹۳۱۳ نقش بزرگ در پیشرفت‌ها و موفقیت‌ها
۱۴۴	رسانه‌ای پرنفوذ و اثرگذار	۶۸۰۴۱۲۱۷۸ حساسیت زیاد این تریبون؛ ۷۹۱۲۲۲۲۹۱ از وظایف این تریبون مستمعان را در جریان اوضاع کشور قرار دادن؛ ۸۲۰۷۱۴۲۹۲ رسانه‌ای کارآمد و اثرگذار پرنفوذ و با هزینه کم؛ ۳۸۹۰۹۳۱۹۰۴۰ آگاه کردن مردم از مسایل؛ ۶۹۰۳۰۷۱۱۹ بخشی از دستگاه رهبری؛ ۳۸۹۱۸۴۲۶۲۰۴ بیان مصالح مسلمین؛ ۷۱۰۳۲۰۲۰۵ تشریح حقایق برای مردم؛ ۷۱۰۳۲۰۲۰۶ تشریح اقدامات دشمن؛ ۷۰۰۶۲۵۲۶۵ نمایندگی نظام؛ ۷۷۰۸۰۸۳۰۹ بی‌نظیر از لحاظ تأثیر بر دل و جان مردم
۱۴۵	آگاه کننده مردم از مسایل	۸۱۰۵۰۵۰۳۰ آگاهی سراسری ملت؛ ۶۸۰۴۱۲۰۲۹ کلاس عمومی سراسری؛ ۸۱۰۵۰۵۰۳۱ آگاهی بخش؛ ۸۱۰۵۰۵۰۳۱ در ذات و ترکیب آگاهی بخش؛ ۳۸۹۰۹۳۱۹۰۴۰ آگاه کردن مردم از مسایل؛ ۳۸۹۱۱۳۱۹۱۸۲ آگاه کردن مردم از توطئه‌ها؛ ۸۶۰۶۲۳۱۰۹ آگاهی ملت؛ ۳۸۹۰۹۳۳۳۳۷۱ مطلع شدن مردم؛ ۷۹۱۲۲۲۲۹۱ از وظایف این تریبون مستمعان را در جریان اوضاع کشور قرار دادن
۱۴۶	پاسخگوی شبهات و انحرافات	۷۰۰۶۲۵۲۱۶ پاسخ به شبهه‌ها؛ ۷۰۰۶۲۵۲۱۷ رد انحرافات؛ ۷۰۰۶۲۵۲۱۹ رد تحریفات؛ ۷۰۰۶۲۵۲۲۰ رد اشتباهات؛ ۳۸۹۱۶۰۹۸۰۶۵ جریان کننده تبلیغات دشمن
۱۴۷	تحلیل‌های تازه و تشریح حقایق	۶۸۰۴۱۲۱۶۴ تحلیل‌های تازه دنیا؛ ۶۸۰۴۱۲۱۶۵ تحلیل‌های تازه کشور؛ ۷۱۰۳۲۰۲۰۵ تشریح حقایق برای مردم؛ ۷۱۰۳۲۰۲۰۶ تشریح اقدامات دشمن؛ ۶۸۰۴۱۲۲۱۵ تصحیح جهت‌گیری مردم
۱۴۸	تبیین اندیشه‌های امام و انقلاب	۳۸۹۱۷۲۰۷۰۴۴ فهماندن دردها به مردم؛ ۳۸۹۱۶۱۸۰۴۵ بیدارکننده مردم؛ ۸۱۰۶۲۵۱۴۸ تبیین اندیشه‌های انقلاب؛ ۸۱۰۶۲۵۱۴۹ تبیین اندیشه‌های امام؛ ۸۱۰۶۲۵۱۵۰ جایگاه تبیین اندیشه‌ها؛ ۷۰۰۶۲۵۱۷۱ تبیین حقایق و اصول؛ ۳۸۹۱۸۴۲۶۱۹۱ بیان مسایل روز؛ ۳۸۹۱۸۴۲۶۱۹۲ بیان

کد مفاهیم	مفاهیم	واژه‌ها و عبارات
		احتیاجات کشور؛ ۳۸۹۱۸۴۲۶۱۹۳ بیان احتیاجات منطقه؛ ۳۸۹۱۸۴۲۶۱۹۴ بیان جهات سیاسی؛ ۳۸۹۱۸۴۲۶۱۹۵ بیان جهات اجتماعی؛ ۳۸۹۱۸۴۲۶۱۹۶ طرح مصالح اجتماعی؛ ۳۸۹۰۹۰۰۳۱۹۷ بیان جهات اقتصادی؛ ۳۸۹۱۸۴۲۶۲۰۴ بیان مصالح مسلمین؛ ۶۹۱۱۱۹۲۱۲ بیان مورد لزوم مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۲۱۳ بیان اوضاع کشور؛ ۹۲۰۶۱۸۳۰۵ وظیفه نسبت به اصول و ارزش‌های انقلاب؛ ۸۰۰۴۰۷۳۲۰ جایگاه تفسیر اندیشه‌های انقلاب اسلامی؛ ۸۰۰۹۰۳۳۲۲ پایگاهی جهت بیان اندیشه‌های اسلام ناب محمدی
۱۴۹	هدایت افکار و توجیه اذهان	۷۰۰۶۲۵۱۵۷ توجیه افکار جوانان؛ ۶۸۰۴۱۲۱۷۴ آشنا کردن فکر مردم به استدلال‌های لازم؛ ۶۸۰۶۱۸۱۷۹ پایبندی بر مبانی فکری و عقلی؛ ۶۸۰۷۲۱۲۲۵ هدایت فکر مردم؛ ۶۹۰۳۰۷۲۲۹ دشمن در فکر کار روی ذهن مردم؛ ۷۰۰۶۲۵۱۵۶ دریافتن ذهن و فکر جوانان؛ ۶۹۰۳۰۷۱۴۲ مجمع ذهن‌ها و ارواح مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۲۲۳ واردات ذهنی دوست و دشمن در ذهن مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۲۲۴ توجیه ذهن مردم از لحاظ سیاسی؛ ۶۹۰۳۰۷۲۲۶ پایگاه‌های نزدیک به ذهن مردم؛ ۶۹۰۳۰۷۲۲۷ آشنا کردن ذهن مردم با معارف لازم؛ ۶۹۰۳۰۷۲۲۸ مأیوس کردن دشمن از نفوذ در اذهان؛ ۶۸۰۴۱۲۲۱۵ تصحیح جهت‌گیری مردم؛ ۷۷۰۸۰۸۳۱۵ بی‌نظیر از لحاظ تأثیر بر تصمیم‌گیری‌های بزرگ مردم
۱۵۰	پیشروی نظام با روحیه و ایمان مردم	۶۸۰۴۱۲۰۰۷ پیش روی نظام با روحیه مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۰۰۸ پیش روی نظام با ایمان مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۰۰۶ عامل حفظ روحیه مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۰۱۰ روحیه دینی مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۲۲۱ روحیه آسیب‌پذیر مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۲۴۴ در دست داشتن زمام روحیه دینی مردم
۱۵۱	تعلیم مردم	۶۹۰۳۰۷۲۵۴ تعلیم مردم؛ ۶۸۰۷۲۱۰۷۲ آموزش عملی وحدت؛ ۳۸۹۱۷۱۸۷۲۰ آموزش تقوا به مردم؛ ۸۰۰۶۱۵۳۲۱ پایگاه جذب و نصیحت و تعلیم
۱۵۲	آشنا کردن مردم با وظایف شرعی و ملی‌شان	۳۸۹۰۹۳۱۹۰۴۱ آشنا کردن مردم به وظایف شرعی؛ ۳۸۹۰۹۳۱۹۰۴۲ آشنا کردن مردم به وظایف ملی؛ ۳۸۹۱۰۰۱۷۲۳۳ آشنا کردن مردم به وظایف سیاسی؛ ۳۸۹۱۰۰۱۷۲۳۴ آشنا کردن مردم به وظایف اجتماعی؛ ۳۸۹۱۰۰۱۷۲۳۵ آشنا کردن مردم به وظایف فرهنگی؛ ۳۸۹۱۰۰۱۶۲۷۳ آشنا کردن مردم به وظایفشان؛ ۳۸۹۱۰۳۴۱۲۸۸ آشنایی مسلمانان با وظایف خطیر
۱۵۳	ایجاد جاذبه‌های گوناگون	۷۰۰۶۲۵۱۵۸ پرجاذبه کردن نمازجمعه؛ ۶۸۰۴۱۲۱۶۶ جاذبه‌های گوناگون؛ ۶۹۰۳۰۷۲۵۰ انجذاب با مطلب خوب؛ ۶۹۰۳۰۷۲۵۱ انجذاب با عمل خوب؛ ۶۹۰۳۰۷۲۵۲ انجذاب با معنویت و تقوی؛ ۶۸۰۴۱۲۱۶۵ تحلیل‌های تازه کشور؛ ۶۸۰۴۱۲۲۱۳ بیان اوضاع کشور؛ ۳۸۹۱۸۴۲۶۱۹۵ بیان جهات اجتماعی؛ ۳۸۹۱۸۴۲۶۱۹۶ طرح مصالح اجتماعی؛ ۳۸۹۱۰۰۱۷۲۳۴ آشنا کردن مردم به وظایف اجتماعی
۱۵۴	حفظ اتحاد و انسجام	۳۸۹۲۰۱۸۹۰۶۹ حفظ اتحاد؛ ۳۸۹۲۰۱۸۹۰۷۰ حفظ انسجام؛ ۳۷۹۲۰۱۸۹۰۷۱ وحدت؛ ۶۸۰۷۲۱۰۷۴ وحدت کلمه؛ ۳۸۹۱۷۱۰۶۱۹۹ دعوت به وحدت؛ ۸۰۱۰۱۲۱۸۶ تفرقه و اختلاف وسیله نفوذ دشمن؛ ۳۸۹۱۸۴۷۸۱۸۷ اختلاف افکنی دشمن با حوصله؛ ۸۱۰۴۲۰۱۸۹ هدف دشمن ایجاد درگیری میان ملت؛ ۳۸۹۲۰۱۸۹۲۹۴ حفظ وحدت عبادت بزرگتری در کنار

کد مفاهیم	مفاهیم	واژه‌ها و عبارات
		نماز جمعه
۱۵۵	محل و محور وحدت	۷۷۱۰۲۸۰۶۶ محل وحدت؛ ۸۰۰۹۰۳۰۶۷ محور وحدت؛ ۸۰۰۹۰۳۰۶۸ محور همدلی؛ ۶۸۰۸۲۱۰۷۳ وحدت آفرین؛ ۵۹۰۹۲۱۱۴۳ مظهر وحدت؛ ۵۹۰۹۲۱۰۴۸ محل اشتراک انگیزه‌ها؛ ۵۹۰۹۲۱۰۴۹ محل اشتراک هدف‌ها؛ ۷۷۰۸۰۸۲۳۰ محل نزدیکی دل‌ها؛ ۳۶۸۰۰۰۳۷۲۹۶ تشکیل حکومت برای حفظ نظام و وحدت مسلمین؛ ۳۶۸۰۰۰۳۷۲۹۵ امامت برای حفظ نظام و تبدیل افتراق مسلمین به اتحاد
۱۵۶	وحدت عملی	۶۸۰۷۲۱۰۷۲ آموزش عملی وحدت- ۵۹۰۹۲۱۱۴۴ وحدت دل‌ها و نیت‌ها- ۳۸۹۲۰۱۸۹۲۷۰ دعوت مردم به وحدت و اتحاد و انسجام- ۳۸۹۰۵۵۱۱۲۹۳ وحدت عقیده وحدت کلمه می‌آورد- ۳۶۸۰۰۰۳۷۲۹۵ تبدیل افتراق مسلمین به اتحاد
۱۵۷	مجمع دل‌ها و عواطف	۷۷۰۸۰۸۱۴۰ مآمن و ملجأ دل و جان؛ ۶۹۰۳۰۷۱۴۱ مجمع دل‌ها و عواطف؛ ۵۹۰۹۲۱۱۴۴ وحدت دل‌ها و نیت‌ها؛ ۷۷۰۸۰۸۱۶۱ تأثیر بر دل مردم؛ ۷۷۰۸۰۸۲۳۰ محل نزدیکی دل‌ها؛ ۸۰۰۹۰۳۰۶۸ محور همدلی؛ ۷۰۰۶۲۵۱۰۶ محکم کننده دل‌ها؛ ۶۸۰۴۰۴۲۹۸ ایمان و انگیزه و احساسات را در درون جماعت خود حفظ کنید؛ ۸۰۰۶۰۵۰۵۲ شنیدن حرف مردم در نماز جمعه؛ ۵۹۰۹۲۱۰۴۸ محل اشتراک انگیزه‌ها؛ ۷۷۰۸۰۸۳۰۹ بی‌نظیر از لحاظ تأثیر بر دل و جان مردم
۱۵۸	تفاهم مردم	۳۸۹۱۷۱۰۴۰۳۳ تفاهم مردم؛ ۳۸۹۱۷۱۰۴۲۹۷ تفاهم ملت با یکدیگر در مراکز نماز جمعه؛ ۶۸۰۴۱۲۲۴۰ برخورد گرم و مهربان و صمیمی؛ ۶۹۰۳۰۷۲۵۵ شرکت در اجتماعات دینی مردم
۱۵۹	به حرکت درآوردن مردم	۷۰۰۶۲۵۱۴۷ شجاعت اقدام بخشیدن؛ ۶۹۱۱۱۹۱۵۱ نقش در پیشرفت‌های ملت؛ ۳۶۸۰۰۱۳۱۲۰۷ به راه انداختن مردم؛ ۳۶۸۰۰۱۳۱۲۰۸ به حرکت درآوردن مردم؛ ۶۹۰۳۰۷۰۶۴ واداشتن مردم به حرکت و تلاش؛ ۶۹۱۱۱۹۳۱۳ نقش بزرگ در پیشرفت‌ها و موفقیت‌ها
۱۶۰	امید و نشاط بخش مردم	۷۰۰۶۲۵۰۴۶ نشاط بخش مردم؛ ۷۰۰۶۲۵۰۴۷ امید بخش مردم؛ ۷۳۰۶۱۰۲۹۹ نشاط دسته جمعی افراد جامعه؛ ۸۰۰۵۱۱۲۸۹ آرام و متعادل نگه داشتن فضای کشور
۱۶۱	حفظ روحیه مردم	۶۸۰۴۱۲۰۰۶ عامل حفظ روحیه مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۰۰۷ پیش روی نظام با روحیه مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۰۱۰ روحیه دینی مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۲۲۱ روحیه آسیب‌پذیر مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۲۲۴ دست داشتن زمام روحیه دینی مردم؛ ۷۷۰۸۰۸۳۳۰ طراوت فکر و روح
۱۶۲	حضور در صحنه	۳۸۹۱۷۱۰۶۰۲۲ دعوت مردم به حضور در صحنه؛ ۳۸۹۱۷۴۵۳۰۲۳ حفظ حضور مردم در صحنه؛ ۶۸۰۴۱۲۰۲۴ حضور معنوی مردم در صحنه؛ ۹۲۰۶۱۸۰۲۵ حضور غیر دستوری مردم؛ ۹۲۰۶۱۸۱۸۱ حضور مردم مرتبط با حکومت اسلامی؛ ۳۸۹۱۷۰۴۶۲۶۷ حضور مردم در صحنه
۱۶۳	بسیج نیرو	۷۰۰۶۲۵۱۱۷ جنودالله را به کار انداختن؛ ۷۷۰۸۰۸۱۱۸ نیرو گرفتن دفاع مقدس؛ ۷۰۰۶۲۵۱۱۶ سربازان عظیم در هنگام لزوم؛ ۶۹۱۱۱۹۱۳۷ سهم در بسیج نیروها؛ ۳۶۸۰۰۱۳۱۲۱۰ فدایی و

کد مفاهیم	مفاهیم	واژه‌ها و عبارات
		مجاهد ساختن برای اسلام
۱۶۴	حفظ استقامت و آمادگی	۶۹۰۳۰۷۱۰۵ وادار کننده مردم به استقامت؛ ۷۰۰۶۲۵۱۰۶ محکم کننده دل‌ها؛ ۸۱۱۰۷۱۰۸ حفظ استقامت؛ ۸۶۰۶۲۳۱۱۰ آماده کردن ملت؛ ۸۶۰۶۲۳۱۱۲ پایگاه مقاومت؛ ۸۶۰۶۲۳۱۱۳ ضد ضربه کردن ملت؛ ۳۸۹۱۶۱۸۸۲۸۳ مهیا کردن مردم؛
۱۶۵	تکیه جامعه اسلامی بر سلاح	۵۸۱۰۲۸۱۱۴ تکیه امام جمعه بر سلاح؛ ۵۸۱۰۲۸۱۱۵ تکیه جامعه اسلامی بر سلاح
۱۶۶	سنگر دفاع معنوی	۶۹۰۸۰۳۰۱۵ سنگر مستحکم؛ ۳۸۹۰۹۴۹۲۰۱۶ سنگر اسلامی؛ ۳۸۹۰۹۴۹۲۰۱۷ دژ محکم؛ ۳۸۹۱۷۱۸۷۱۴۶ حفظ از همه آفات دنیوی؛ ۶۹۰۳۰۷۲۴۷ سنگرهای دفاع معنوی؛ ۶۹۰۳۰۷۳۱۲ همی معنویت انقلاب متصل به نمازجمعه؛ ۷۷۰۸۰۸۳۱۸ نمازجمعه مورد آماج سخت‌ترین حملات دشمن
۱۶۷	بیزاری از معارضان انقلاب	۷۷۰۲۲۴۱۷۵ بیزاری از معارضان امنیت ملی؛ ۷۷۰۲۲۴۱۷۶ بیزاری از معارضان هدف‌های انقلاب
۱۶۸	دشمن شناسی	۳۸۹۱۶۰۹۸۰۶۵ جریان کننده تبلیغات دشمن؛ ۳۸۹۱۱۳۱۹۱۸۲ آگاه کردن مردم از توطئه‌ها؛ ۸۱۰۹۰۱۱۸۳ شناخت دشمن؛ ۸۱۰۹۰۱۱۸۴ شناخت روش دشمن؛ ۸۱۰۹۰۱۱۸۵ شناخت دشمنی
۱۶۹	تفرقه وسیله نفوذ دشمن	۸۰۱۰۱۲۱۸۶ تفرقه و اختلاف وسیله نفوذ دشمن؛ ۳۸۹۱۸۴۷۸۱۸۷ اختلاف افکنی دشمن با حوصله؛ ۶۸۰۴۱۲۲۲۳ واردات ذهنی دوست و دشمن در ذهن مردم؛ ۷۷۰۸۰۸۳۱۸ نمازجمعه مورد آماج سخت‌ترین حملات دشمن
۱۷۰	دشمن در فکر کار روی ذهن مردم	۳۶۸۰۰۱۳۱۲۰۹ به مبارزه برانگیختن مردم؛ ۶۹۰۳۰۷۲۲۸ مأیوس کردن دشمن از نفوذ در اذهان؛ ۶۹۰۳۰۷۲۲۹ دشمن در فکر کار روی ذهن مردم
۱۷۱	تبیین وظایف مردم با استدلال‌های لازم	۳۸۹۰۹۳۱۹۰۴۱ آشنا کردن مردم به وظایف شرعی؛ ۳۸۹۰۹۳۱۹۰۴۲ آشنا کردن مردم به وظایف ملی؛ ۳۸۹۱۰۰۱۷۲۳۳ آشنا کردن مردم به وظایف سیاسی؛ ۳۸۹۱۰۰۱۷۲۳۴ آشنا کردن مردم به وظایف اجتماعی؛ ۳۸۹۱۰۰۱۷۲۳۵ آشنا کردن مردم به وظایف فرهنگی؛ ۳۸۹۱۰۰۱۶۲۷۳ آشنا کردن مردم به وظایفشان؛ ۳۸۹۱۱۳۱۹۲۷۶ آشنا کردن مردم از توطئه دشمن؛ ۶۸۰۴۱۲۱۷۴ آشنا کردن فکر مردم به استدلال‌های لازم؛ ۶۹۰۳۰۷۲۲۷ آشنا کردن ذهن مردم با معارف لازم؛ ۳۸۹۱۰۳۴۱۲۸۷ آشنایی مسلمانان با مسایل روز
۱۷۲	دعوت مردم	۳۸۹۱۷۱۰۶۰۲۲ دعوت مردم به حضور در صحنه؛ ۳۸۹۱۷۱۰۶۱۹۹ دعوت به وحدت؛ ۳۸۹۱۷۱۸۷۲۰۰ دعوت مردم به تقوا؛ ۳۸۹۲۰۱۸۹۲۷۰ دعوت مردم به وحدت و اتحاد و انسجام؛ ۳۸۹۱۶۰۹۸۲۸ دعوت مردم
۱۷۳	حفظ قوام و اداره معنوی جامعه	۶۸۰۴۱۲۰۲۱ اداره معنوی جامعه؛ ۶۹۰۳۰۷۰۷۵ موثر در اداره کشور؛ ۶۸۰۴۱۲۰۱۹ حفظ قوام معنوی جامعه؛ ۶۸۰۴۱۲۰۱۸ حفظ حصار ایمانی جامعه؛ ۵۹۰۳۰۲۰۱۲ حفظ جامعه؛ ۳۸۹۱۷۱۸۷۱۴۶ حفظ از همه آفات دنیوی؛ ۸۲۰۷۱۴۲۰۸ رساننده خون معنویت را به موبرگ‌های پیکر جامعه؛ ۸۹۰۷۰۶۳۱۱ ذکر کثیر

کد مفاهیم	مفاهیم	واژه‌ها و عبارات
۱۷۴	تشکیل منظم سمینار ائمه جمعه	۶۸۰۴۱۲۱۲۷ اجتماعات ائمه جمعه به شکل منظم و مرتب؛ ۶۸۰۴۱۲۱۲۸ سمینارهای زمان‌بندی شده؛ ۶۸۰۴۱۲۱۲۹ تشکیل منظم سمینارها؛ ۶۸۰۴۱۲۳۸۵ ارتباط و اتصال مستحکم‌تر ائمه جمعه؛ ۷۰۰۶۲۵۳۶۱ ترتیبی بدهیم که آنچه باید گفته بشود، با بهترین بیان در مجموعه‌ای تدوین شود و در اختیار همه [ائمه جمعه] گذاشته شود؛ ۶۸۰۴۱۲۰۴۲ سمینار، مجمعی است که افراد شرکت‌کننده، مسائل مربوط به آن مجموعه را به‌صورت تحقیقی و بنیانی بیان کنند؛ ۶۸۰۴۱۲۰۴۳ با هر سمیناری که تشکیل می‌شود، ما شاهد آن باشیم که قوام و استحکام معنوی امامت جمعه از گذشته بیشتر شده است؛ ۶۸۰۴۱۲۰۸۳ آقایان در این کمیسیون‌ها [ی سمینار] مسایلی را که فکر می‌کنند باید به وسیله‌ی شبکه‌ی عظیم امامت جمعه در ذهنیت و فضای جامعه منتشر بشود، مشخص بکنند؛ ۷۰۰۶۲۵۱۹۹ این مجموعه، یک سازماندهی عمومی در سطح کشور است که باید کارهایش را خودش و در درون خودش انجام بدهد؛ ۷۹۰۳۱۰۲۰۲ فراهم آوردن زمینه‌های استفاده صحیح و کامل از ظرفیت عظیم نماز جمعه
۱۷۵	امام جمعه رمز نماز جمعه	۳۸۹۱۹۲۵۰۲۳۱ سمت پدری با مردم؛ ۳۸۹۱۹۲۵۰۲۳۲ رفتار پدرانه؛ ۶۸۰۴۱۲۲۳۶ برخورد پدرانه؛ ۶۸۰۴۱۲۲۳۸ با مردم بودن؛ ۶۸۰۴۱۲۲۳۹ ساده زیستی؛ ۶۸۰۴۱۲۲۴۰ برخورد گرم و مهربان و صمیمی؛ ۶۸۰۴۱۲۲۴۲ حفظ رابطه آخوندی سنتی؛ ۶۹۰۳۰۷۲۵۵ شرکت در اجتماعات دینی مردم؛ ۳۶۱۰۱۲۶۸۰۹۵ امام جمعه منصوب ولی امر؛ ۷۸۰۱۰۱۰۸۳ قدرت بیان [امام جمعه]؛ ۷۸۰۱۰۱۰۸۴ شجاعت [امام جمعه]؛ ۶۹۰۳۰۷۲۴۵ امامان جمعه مسئولان انقلاب؛ ۶۹۰۳۰۷۲۴۸ امام جمعه پاسخگوی نیامدن مردم؛ ۷۰۰۶۲۵۲۶۲ یافتن تکلیف اصلی؛ ۶۹۰۳۰۷۲۴۹ وظیفه جمع کردن مردم؛ ۶۹۰۳۰۷۲۵۳ مصروف شدن برای امامت جمعه در محل؛ ۷۰۰۶۲۵۲۶۰ مرکز توقعات؛ ۷۰۰۶۲۵۲۶۱ محل مراجعات؛ ۷۰۰۶۲۵۲۶۳ بزرگترین مظهر عمومی روحانیت؛ ۷۰۰۶۲۵۲۶۴ نمایندگی از کل روحانیت؛ ۷۰۰۶۲۵۲۶۵ نمایندگی نظام
۱۷۶	پیوند دین، مردم و حکومت	۶۹۰۳۰۷۳۶۱ مصروف شدن ائمه جمعه در همان محل امامت؛ ۶۹۰۳۰۷۳۶۲ آماده کردن خود برای خطبه‌ها؛ ۶۹۰۳۰۷۳۶۳ حضور روحانی ائمه جمعه در شهر؛ ۶۹۰۳۰۷۳۶۴ برعهده گرفتن هدایت مردم؛ ۳۸۹۱۸۴۲۶۰۱۱ شما [ائمه جمعه] اسلام را باید تقویت بکنید؛ ۳۸۹۱۷۱۰۶۰۳۰ شما آقایان [ائمه جمعه] همه در صحنه باشید؛ ۳۸۹۱۸۱۹۶۰۳۲ با دولت همکاری و همراهی کنید
۱۷۷	بخش حساس	۹۲۰۶۱۸۳۰۶ مردمی، اسلامی، حکومتی و سیاسی؛ ۶۹۰۳۰۷۳۰۰ تأثیر نماز جمعه در حکومت اسلامی
۱۷۸	رسانه‌ای با پشتیبانی اندک و هزینه کم	۶۹۱۱۱۹۳۰۱ نماز جمعه بخش حساس و سرزند مهم؛ ۷۷۰۸۰۸۳۱۵ بی‌نظیر از لحاظ تأثیر بر تصمیم‌گیری‌های بزرگ مردم؛ ۳۸۹۱۷۱۸۷۳۳۶ بزرگترین اجتماعات در ایران
۱۷۹	تحول و تکامل	۸۲۰۷۱۴۳۰۷ نماز جمعه رسانه‌ای با پشتیبانی اندک و هزینه کم در مقابل رسانه‌های روز
		۷۰۰۶۲۵۳۲۶ این مجموعه‌ی سراسری کشور را تکامل ببخشیم؛ ۷۰۰۶۲۵۳۲۵ به طور دائم در

کد مفاهیم	مفاهیم	واژه‌ها و عبارات
		حال تحول و پیشرفت باشد؛ ۶۸۰۴۱۲۳۸۲ آشنا کردن فکر مردم به استدلال‌های لازم احتیاج به کار و مطالعه دارد؛ ۷۰۰۶۲۵۳۸۴ فکرکردن در خصوص چگونگی جذب جوانان به نمازجمعه؛ ۶۸۰۴۱۲۳۸۶ ذهن مردم را از لحاظ جهت‌گیری سیاسی توجیه و ایمانشان را تقویت کردن احتیاج به کار و مطالعه دارد.
۱۸۰	پاسخ به نیاز نسل جوان	۸۱۰۵۰۵۲۲۸ باید به نیاز عمومی نسل جوان پاسخ دهد؛ ۸۱۰۵۰۵۲۲۹ نمازهای جمعه باید بتواند تشنگی حقیقت، فهمیدن و آگاه شدن نسل جوان را رفع کند.
۱۸۱	عبادی سیاسی اجتماعی	۳۸۹۰۴۴۴۷۳۳۲ جنبه‌های عبادی و سیاسی و اجتماعی نمازجمعه؛ ۳۸۹۰۴۴۴۷۳۳۳ نمازجمعه مدغم بودن عبادت در سیاست؛ ۳۸۹۰۴۴۵۲۳۳۴ طرح مسایل سیاسی
۱۸۲	ویژگی خطیب جمعه	۳۸۶۰۱۲۲۲۳۳۷ ویژگی خطیب: (بلیغ و سخنور، با عبارات فصیح و روشن و خالی از پیچیدگی، مقتضای حال را در سخن خود مراعات کند، به آنچه بر مسلمین در جاهای دیگر می‌گذرد، بویژه آنچه در منطقه خودش می‌گذرد آشنا باشد، مصالح اسلام و مسلمانان را بداند...)
۱۸۳	جنبه عبادی خطبه‌ها	۳۸۹۱۷۱۰۶۳۳۸ امر به تقوا؛ ۳۸۹۱۷۴۵۳۳۳۹ بیان مسایل اخلاقی و ترغیب مردم به داشتن اخلاق اسلامی؛ ۳۸۹۱۷۱۸۷۳۴۰ مردم را با مکارم اخلاق آشنا کردن؛ ۳۸۹۱۷۱۰۶۳۴۱ دعوت به صلاح و سداد؛ ۳۸۹۱۷۴۵۳۳۴۲ تذکرها شرعی و سیاسی؛ ۳۸۹۱۷۱۸۷۳۴۳ ذکر تقوا و تاریخ تقوا گفتن کافی نیست، باید دعوت کنند مردم را به تقوا، وادار کنند مردم را به تقوا؛ ۳۸۹۱۷۴۵۳۳۴۴ امر به تقوا در خطبه اول واجب و در خطبه دوم احتیاط واجب؛ ۳۸۹۱۷۱۸۷۳۴۵ دعوت به تقوا
۱۸۴	جنبه سیاسی خطبه‌ها	۳۸۹۰۸۲۰۰۳۴۶ سیاسی بودن خطبه؛ ۳۸۹۱۳۳۲۵۳۴۷ طرح مسایل سیاسی روز؛ ۳۸۹۰۹۳۳۳۳۴۸ مطلع کردن مردم از مسایل روز، احتیاجات کشور، احتیاجات منطقه؛ ۳۸۹۱۷۴۵۳۳۴۹ پشتیبانی از دولت؛ ۳۸۹۰۴۴۵۲۳۳۰ طرح اشتباهات دولت‌ها و هدایت مردم؛ ۳۸۹۰۴۴۴۷۳۳۵۱ مسایل سیاسی مملکت؛ ۳۸۹۰۴۴۵۲۳۳۵۲ مسایل سیاسی مسلمین؛ ۳۸۹۱۸۴۲۵۳۳۵۳ جنبه سیاسی خطبه در صدر اسلام؛ ۹۲۰۶۱۸۳۷۱ پاسخ دهنده سؤالات و گره‌های ذهنی مخاطبان به‌ویژه نسل جوان در زمینه های اعتقادی، عملی و سیاسی؛ ۶۸۰۴۱۲۳۷۲ مردم به نماز جمعه و امام‌جمعه و چیز فهمیدن و یادگیری مسائل سیاسی عالم علاقه‌مندند؛ ۶۸۰۴۱۲۳۷۳ اخبار و تحلیل‌ها و حرف‌های تازه دنیا و کشور؛ ۸۳۰۴۱۵۳۷۴ روحانیت شیعه برای نماز جمعه‌اش، از اداره به او کاغذنوشته نمی‌دهند
۱۸۵	جنبه اجتماعی خطبه‌ها	۳۸۹۰۴۴۴۷۳۳۶ بیان مسایل اجتماعی؛ ۳۸۹۱۷۱۰۶۳۳۷ دعوت مردم به وحدت؛ ۳۸۹۰۴۴۴۷۳۳۸ بیان مقدرات کشور؛ ۳۸۹۱۷۴۵۳۳۳۹ بیان اتفاقات طول هفته؛ ۳۸۹۰۹۳۳۳۳۴۰ بررسی اوضاع شهرستان؛ و اوضاع تمام کشور؛ ۳۸۹۱۵۴۱۱۳۴۱ مهیا بودن برای اظهار نظر در مورد مشکلات کشور؛ ۳۸۹۱۸۴۲۶۳۴۲ نگفستن مسایل خصوصی و بیان مسایل اجتماعی؛ ۳۸۹۱۷۲۰۷۳۴۳ فهماندن دردها و راه درمان آنها به مردم؛ ۳۸۹۰۴۴۴۷۳۳۴۴ طرح گرفتاری مسلمانان و رفع آنها؛ ۳۸۹۱۰۰۱۶۳۴۵ بیان گرفتاری‌های مسلمانان

کد مفاهیم	مفاهیم	واژه‌ها و عبارات
۱۸۶	جنبه فرهنگی خطبه‌ها	۳۸۹۱۸۴۲۵۳۴۶ قوی کردن محتوای خطبه‌ها؛ ۳۶۱۰۱۲۷۰۳۴۷ برگشتن به چپ و راست یا حرف زدن نباید موجب فوت فایده خطبه شود؛ ۳۸۶۰۱۲۲۰۳۴۸ خطبه به زبان مستمعان؛ ۳۸۶۰۱۲۲۳۴۹ وجوب گوش کردن به خطبه‌ها؛ ۳۸۹۱۷۰۴۶۳۵۰ اطلاع رسانی خدمات انقلاب به مردم؛ ۳۸۹۱۶۰۹۸۳۵۱ مطمئن کردن مردم به جمهوری اسلامی؛ ۳۸۹۱۵۴۱۱۳۵۲ بیان مسایل فراموش شده اسلام؛ ۳۸۹۱۸۴۲۵۳۵۳ بیان صریح در مواجهه با عمل خلاف اسلام؛ ۳۸۹۱۷۱۰۶۳۵۴ خطبه‌های پر محتوا؛ ۶۸۰۴۱۲۳۶۵ اعتلاء خطبه‌ها به صورت روزافزون ۹۲۰۶۱۸۳۶۶ موضوع سبک زندگی و بحثهای کاملاً مستند و زنده در این خصوص در خطبه‌های نماز جمعه مورد توجه جدی قرار گیرد؛ ۸۱۰۹۰۱۳۶۷ روشن کردن حقیقت و لُب مطلب؛ ۶۹۱۱۱۹۳۶۸ خطبه‌ها را کوتاه کنند، تا مردم به کارهایشان برسند؛ ۶۸۰۴۱۲۳۶۹ یک کلاس عمومی سراسری برای عامه‌ی مردم؛ ۶۸۰۴۱۲۳۷۰ یک خطبه جا دارد هفت، هشت ساعت مطالعه پشت سر خودش داشته باشد.
۱۸۷	جنبه دفاعی خطبه‌ها	۳۶۸۰۰۱۳۱۳۵۵ با خطبه‌های جمعه بسیج سپاه می‌شد؛ ۳۸۹۱۷۲۰۵۳۵۶ آگاه کردن مسلمین از اسلام زدایی بوق‌های استعماری؛ ۳۸۹۰۴۴۴۷۳۵۷ بیان راه‌های دفع دشمن؛ ۳۸۹۱۸۴۲۵۳۵۸ معارضة با مخالفین و ظالمین و متجاوزین؛ ۳۸۹۱۷۴۵۳۳۵۹ نگه داشتن مردم در صحنه؛ ۳۸۹۱۸۴۲۶۳۶۰ بیان مصالح اسلام در همه جا
۱۸۸	تبیین اسلام	۶۸۱۰۰۵۳۸۸ تقویت و تبیین و تشریح هرچه بیشتر اسلام برای مردم

در این پژوهش پس از تجمیع ۳۸۸ واژه و عبارت براساس تشابه، تجانس، تمثیل و تنوع، مجموعاً ۱۸۸ مفهوم استخراج شد. از آنجا که مفاهیم در واقع شالوده اولیه نظریه به‌شمار می‌روند (استراوس و کوربین، ۱۹۹۰: ۱۰۱) و مفاهیم مستخرجه تماماً با آراء نظرات و بیانات ولایت فقیه منطبق هستند؛ از این منظر مفاهیم استخراج شده فوق می‌تواند به‌عنوان شاخص‌های الگوی مورد نظر به‌شمار می‌آید.

جدول (۹) مقوله‌های حاصل از ارتباط مفاهیم (کدگذاری انتخابی)

کد مقوله	مقوله	مفاهیم
۱۱	حفظ و تقویت ایمان مردم	۱۱۷ حفظ و تقویت ایمان؛ ۱۲۲ هدایت مردم؛ ۱۲۷ توصیه به تقوی؛ ۱۲۸ ترویج مکارم اخلاق؛ ۱۲۹ اقامه فریضه الهی؛ ۱۳۰ امر به معروف و نهی از منکر؛ ۱۴۶ پاسخگوی شبهات و انحرافات؛ ۱۵۱ تعلیم؛ ۱۵۲ آشنا کردن مردم با وظایفشان

کد مقوله	مقوله	مفاهیم
۱۲	نمایش قدرت اسلام	۱۷ قدرت اسلام؛ ۱۹ حضور مردم؛ ۳۲ قدرت سیاسی اسلام؛ ۳۳ قدرت نظامی؛ ۳۹ اسمبل اقتدار ملی؛ ۶۵ تکیه بر سلاح؛ ۷۰ به مبارزه برانگیختن مردم؛ ۳۱ نمایش قدرت اجتماعی اسلام
۱۳	اداره معنوی جامعه	۲۰ سنگر و حصار معنوی؛ ۲۴ شبکه سراسری؛ ۴۹ مدیریت افکار و اذهان؛ ۵۲ آشنا کردن مردم با وظایفشان؛ ۵۷ مجمع دل‌ها و عواطف؛ ۱۱۵ موثر در اداره کشور؛ ۱۳۴ حاکمیت شریعت الهی؛ ۱۳۵ هدایت و اداره درست جامعه؛ ۶۶ سنگر دفاع معنوی
۱۴	تحکیم نظام اسلامی	۱۴ حفظ کشور؛ ۱۱۶ اقتدار ملی؛ ۱۱۷ قدرت اسلام؛ ۱۱۷ حفظ و تقویت ایمان؛ ۱۳۱ قدرت اجتماعی؛ ۱۳۲ قدرت سیاسی؛ ۱۳۳ قدرت نظامی؛ ۱۳۴ حاکمیت الهی؛ ۱۳۶ تحکیم پایه حکومت؛ ۱۳۸ حفظ کشور و جامعه؛ ۱۵۴ حفظ وحدت؛ ۱۵۶ وحدت عملی؛ ۱۱۲ پایه حفظ و تحکیم نظام؛ ۱۲۱ آگاهی بخش ملت؛ ۱۳۷ حفظ نظام با پشتوانه مردمی؛ ۱۷۶ پیوند دین، مردم و حکومت
۱۵	پیوند مردم و نظام اسلامی	۱۱ نظام مردمی؛ ۱۹ حضور مردم در صحنه؛ ۳۱ نمایش قدرت اجتماعی اسلام؛ ۳۷ حفظ نظام با پشتوانه مردمی؛ ۱۴۱ هدایت سیاسی مردم؛ ۱۷۶ پیوند دین، مردم و حکومت؛ ۱۸۱ عبادی سیاسی اجتماعی
۱۶	هدایت ملت	۲۱ آگاهی بخش ملت؛ ۲۲ هدایت مردم؛ ۲۶ هدایت فکر مردم؛ ۳۵ هدایت و اداره درست جامعه؛ ۴۱ هدایت سیاسی مردم؛ ۴۲ هدایت و حفظ انقلاب؛ ۴۹ هدایت افکار و توجیه اذهان؛ ۱۷۱ تبیین وظایف مردم با استدلال‌های لازم؛ ۱۸۰ پاسخ به نیاز نسل جوان
۱۷	حفظ و تداوم انقلاب	۳۸ حفظ کشور و جامعه و انفلاب؛ ۴۲ هدایت و حفظ انقلاب؛ ۴۳ اعمال پیش‌برنده انقلاب؛ ۴۸ تبیین اندیشه‌های امام و انقلاب
۱۸	مدیریت افکار عمومی	۲۱ آگاهی بخش ملت؛ ۲۲ هدایت مردم؛ ۲۶ هدایت فکر مردم؛ ۴۱ هدایت سیاسی مردم؛ ۴۵ آگاه کننده مردم از مسایل؛ ۴۶ پاسخگوی شبهات و انحرافات؛ ۴۷ تحلیل‌های تازه و تشریح حقایق؛ ۴۹ هدایت افکار و توجیه اذهان؛ ۵۲ آشنا کردن مردم با وظایف شرعی و ملی - شان؛ ۱۷۱ تبیین وظایف مردم با استدلال‌های لازم؛ ۱۸۰ پاسخ به نیاز نسل جوان
۱۹	تربیت و تزکیت	۲۴ کلاس عمومی سراسری؛ ۲۷ توصیه به تقوی؛ ۲۸ ترویج مکارم اخلاق؛ ۳۰ امر به معروف و نهی از منکر؛ ۴۷ تحلیل‌های تازه و تشریح حقایق؛ ۵۱ تعلیم مردم؛ ۵۲ آشنا کردن مردم با وظایف شرعی و ملی‌شان؛ ۱۸۰ پاسخ به نیاز نسل جوان
۲۰	وحدت و انسجام ملی	۵۴ حفظ اتحاد و انسجام؛ ۵۵ محل و محور وحدت؛ ۵۶ وحدت عملی؛ ۶۹ تفرقه وسیله نفوذ دشمن؛ ۱۷۲ ادعوت مردم
۲۱	تفاهم، تعاون و الفت ملی	۱۴ حفظ ایمان، انگیزه و احساسات؛ ۱۹ حضور مردم در صحنه؛ ۲۵ نشاط و اطمینان بخش مردم؛ ۵۰ پیشروی نظام با روحیه و ایمان مردم؛ ۵۷ مجمع دل‌ها و عواطف؛ ۱۵۸ تفاهم مردم
۲۲	روحیه و نشاط ملی	۲۵ نشاط و اطمینان بخش مردم؛ ۵۰ پیشروی نظام با روحیه و ایمان مردم؛ ۵۷ مجمع دل‌ها و عواطف؛ ۱۵۸ تفاهم مردم؛ ۱۵۹ به حرکت درآوردن مردم؛ ۱۶۰ امید و نشاط بخش مردم؛ ۱۶۱ حفظ روحیه مردم؛ ۱۶۴ حفظ استقامت و آمادگی
۲۳	بسیج آحاد جامعه	۱۱ نظام مردمی؛ ۱۱۶ اسمبل اقتدار ملی؛ ۱۲۳ پایگاه معنویت و مقاومت؛ ۱۳۱ نمایش قدرت

کد مقوله	مقوله	مفاهیم
		اجتماعی اسلام؛ ۱۳۷-حفظ نظام با پشتوانه مردمی؛ ۱۴۰-اشکست توطئه‌ها؛ ۱۵۹-به حرکت درآوردن مردم؛ ۱۶۳-بسیج نیرو؛ ۱۶۴-حفظ استقامت و آمادگی؛ ۱۶۵-تکیه جامعه اسلامی بر سلاح؛ ۱۶۶-اسنگر دفاع معنوی
۲۴	مقابله با تهدیدات و اقدامات دشمن	۱۱۴-حفظ ایمان، انگیزه و احساسات؛ ۱۱۷-حفظ قدرت اسلام؛ ۱۱۹-حضور مردم در صحنه؛ ۱۲۰-اسنگر مستحکم و حصار ایمانی؛ ۱۲۳-پایگاه معنویت و مقاومت؛ ۱۳۱-نمایش قدرت اجتماعی اسلام؛ ۱۳۲-قدرت سیاسی اسلام؛ ۱۳۳-قدرت نظامی؛ ۱۴۰-اشکست توطئه‌ها؛ ۱۴۱-اهدایت سیاسی مردم؛ ۱۴۵-آگاه کننده مردم از مسایل؛ ۱۴۶-پاسخگوی شبهات و انحرافات؛ ۱۴۷-تحلیل‌های تازه و تشریح حقایق؛ ۱۴۹-اهدایت افکار و توجیه اذهان؛ ۱۶۳-بسیج نیرو؛ ۱۶۴-حفظ استقامت و آمادگی؛ ۱۶۷-بیزاری از معارضان؛ ۱۶۸-دشمن شناسی؛ ۱۷۰-آمابوس کردن دشمن از نفوذ در اذهان؛ ۱۷۱-تبیین وظایف مردم با استدلال‌های لازم؛ ۱۷۳-حفظ قوام و اداره معنوی جامعه
۲۵	ارتقاء قدرت معنویت جامعه	۱۲۰-اسنگر مستحکم و حصار ایمانی؛ ۱۲۳-پایگاه معنویت و مقاومت؛ ۱۷۳-حفظ قوام و اداره معنوی جامعه
۲۶	تبیین معارف اسلام و شریعت	۱۲۴-کلاس عمومی سراسری؛ ۱۲۸-ترویج مکارم اخلاق؛ ۱۳۰-امر به معروف و نهی از منکر؛ ۱۲۹-اقامه فریضه الهی؛ ۱۵۲-آشنا کردن مردم با وظایف شرعی و ملی‌شان؛ ۱۸۸-تبیین اسلام
۲۷	دفاع از اصول و مبانی انقلاب	۱۳۸-حفظ کشور و جامعه و انقلاب؛ ۱۴۲-اهدایت و حفظ انقلاب؛ ۱۴۳-عامل پیش‌برنده انقلاب؛ ۱۴۸-تبیین اندیشه‌های امام و انقلاب؛ ۱۴۹-اهدایت افکار و توجیه اذهان؛ ۱۶۶-اسنگر دفاع معنوی
۲۸	تحول و تکامل	۱۴۷-تحلیل‌های تازه و تشریح حقایق؛ ۱۵۳-ایجاد جاذبه‌های گوناگون؛ ۱۷۹-تحول و تکامل؛ ۱۸۰-پاسخ به نیاز نسل جوان
۲۹	همایش منظم و پشتیبانی کم هزینه	۱۷۴-تشکیل منظم همایش ائمه جمعه؛ ۱۷۵-امام جمعه رمز نماز جمعه؛ ۱۷۸-ارسانه‌ای با پشتیبانی اندک و هزینه کم
۳۰	موضوع خطبه‌ها	۱۸۳-جنبه عبادی خطبه‌ها؛ ۱۸۴-جنبه سیاسی خطبه‌ها؛ ۱۸۵-جنبه اجتماعی خطبه‌ها؛ ۱۸۶-جنبه فرهنگی خطبه‌ها؛ ۱۸۷-جنبه دفاعی خطبه‌ها
۳۱	امام جمعه رمز نماز جمعه	۱۸۲-ویژگی خطیب جمعه؛ ۱۷۵-امام جمعه رمز نماز جمعه؛ ۱۷۴-تشکیل منظم سمینار ائمه جمعه
۳۲	عبادت سیاسی اجتماعی	۱۷۶-پیوند دین، مردم و حکومت؛ ۱۳۶-تحکیم پایه حکومت؛ ۱۳۷-حفظ نظام با پشتوانه مردمی؛ ۱۸۱-عبادی سیاسی اجتماعی؛ ۱۸۳-جنبه عبادی خطبه‌ها؛ ۱۸۴-جنبه سیاسی خطبه‌ها؛ ۱۸۵-جنبه اجتماعی خطبه‌ها؛ ۱۸۶-جنبه فرهنگی خطبه‌ها
۳۳	تهدیدات	۱۶۹-تفرقه وسیله نفوذ دشمن؛ ۱۷۰-دشمن در فکر کار روی ذهن مردم

در کدگذاری انتخابی مقوله‌ها از تطبیق مستمر مفاهیم و یافتن ارتباط بین آنها با پدیده‌های مشابه درست شدند. یک مقوله از ترکیب دو یا چند مفهوم حاصل شد. با تحلیل و بررسی ۱۸۸ مفهوم استخراج شده در مرحله کدگذاری باز، ۳۳ مقوله اصلی (طبقه اصلی) به دست آمد. مقوله‌ها از سطح انتزاع بالاتری نسبت به مفاهیم برخوردارند.

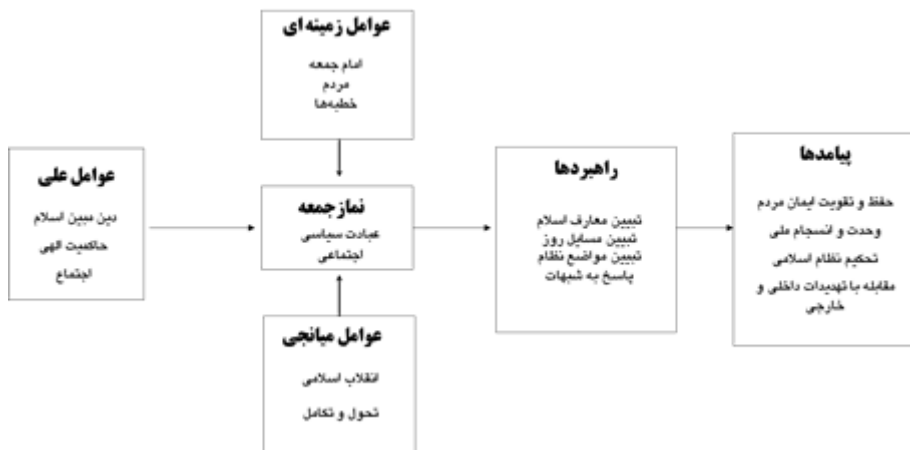
پس از دسته‌بندی کدهای استخراج شده در قالب مفاهیم و مقوله‌های اصلی، مرحله کدگذاری محوری آغاز شد. در طول این فرآیند محقق به بررسی ارتباط بین مقوله‌های شناسایی شده با یکدیگر پرداخته و پس از تحلیل و بررسی دقیق، «عبادت سیاسی اجتماعی» را به عنوان طبقه اصلی شناسایی کرد؛ به بیان دیگر با توجه به اینکه در اغلب مطالب بیان شده مطالبی در ارتباط تنگاتنگ با این طبقه بودند، عبادت سیاسی اجتماعی به منزله طبقه اصلی و موضوع محوری شناسایی و در مدل حاصل از مرحله کدگذاری محوری، به عنوان محور و مرکز مدل در نظر گرفته شد.

جدول (۱۰) کدگذاری محوری

مشخصه‌ها	مفاهیم	محورها
جامعه توحیدی - حیات طیبه	دین اسلام	عوامل علی
احکام و شریعت - مدغم بودن سیاست و عبادت		
سلسله ولایت الهی		
امامت و رهبری	حاکمیت الهی	
افکار عمومی - حضور مردم در صحنه - پیوند مردم و نظام اسلامی	اجتماع	
پیش‌برندگی انقلاب	انقلاب اسلامی	عوامل میانجی
دفاع از اصول و ارزش‌های انقلاب		
ایجاد جاذبه‌های گوناگون	تحول و تکامل	
وظایف و مسئولیت‌ها در قبال دین، مردم و حاکمیت - وظایف و مسئولیت فردی	امام جمعه	
حضور و استماع خطبه‌ها - اجتماع بر ذکر و تقوی	مردم	عوامل زمینه‌ای
محتوا و شکل خطبه (جذاب و پاسخگو - به‌روز و حرف تازه - کوتاه)	خطبه‌ها	
تهدیدات داخلی: تفرقه و انحراف و طغیان نفوس	تهدیدات	
تهدیدات خارجی: کار روی اذهان مردم		
هدایت امت - بهره‌مندی از ذکر کثیر	حفظ و تقویت ایمان مردم	پیامدها
تفاهم و الفت ملی - حفظ محور وحدت - پرهیز از مسایل تفرقه‌انگیز	وحدت و انسجام ملی	

محورها	مفاهیم	مشخصه‌ها
	تحکیم نظام اسلامی	اقتدار و عزت نظام اسلامی
	مقابله با تهدیدات داخلی و خارجی	شکست توطئه‌های گوناگون علیه دین، امام، مردم و انقلاب
	تبیین معارف اسلام	تربیت و تزکیه-آشنا کردن مردم با وظایفشان
	نمایش قدرت اسلام	اجتماعات پرشور مسلمین-وحدت در اجتماعات
مقوله محوری	عبادت سیاسی اجتماعی	نماز جمعه

محورهای نماز جمعه برگرفته از آراء، اندیشه‌ها و بیانات امامین انقلاب اسلامی:

شکل شماره ۱: محورهای نماز جمعه برگرفته از آراء، اندیشه‌ها و بیانات امامین انقلاب اسلامی

مبتنی بر نظریه داده بنیاد

قضا یا

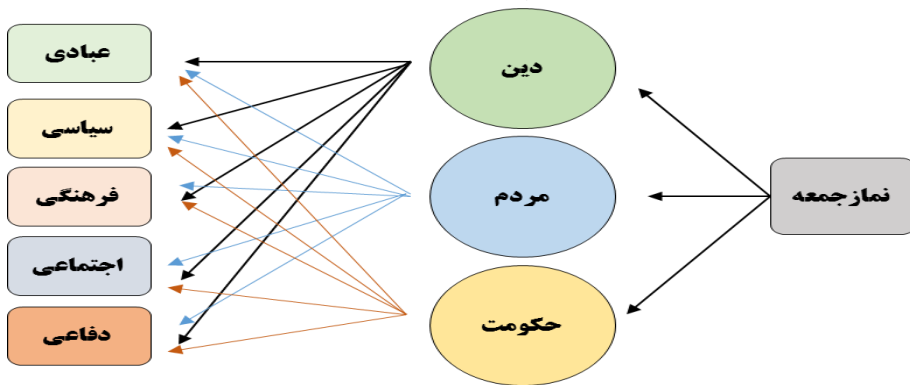
نظریه، خروجی اصلی نظریه‌پردازی داده بنیاد به‌شمار می‌آید. نظریه تولید شده در فرآیند داده بنیاد، مجموعه‌ای از مقوله‌های بسط یافته است که به‌طور نظام‌مند از طریق بیان روابط میان آنها برای ایجاد چارچوب نظری که بتواند پدیده‌های اجتماعی مرتبط را شرح بدهد و به یکدیگر مرتبط سازد (استراوس و کوربین، ۱۹۹۸: ۲۲).

برپایه گذاره‌های محوری قضایای زیر پیرامون اهداف و سیاست‌های اداره امور نماز جمعه در

تحلیل گفتمان ولایت فقیه به شرح زیر شکل می‌گیرد:

- ۱- یکی از اهداف عبادی نمازجمعه تعمیق ایمان و معنویت در دل و جان مردم است.
- ۲- نمازجمعه یک عبادت اجتماعی سیاسی است و یکی از سیاست‌های حاکمیت برای تعمیق ایمان و معنویت در جامعه است.
- ۳- دشمن شناسی، تقویت دین و ایمان مردم، حفظ وحدت و انسجام دینی و ملی، تعظیم شعائر الهی، حاکمیت بخشی به ارزش‌ها سیاست‌های دینی و اجتماعی نظام اسلامی است که در نمازجمعه انجام می‌شود.
- ۴- ترویج معارف الهی در جامعه اسلامی و در بین مسلمانان از وظایف دولت اسلامی است.
- ۵- دشمن شناسی، تقویت دین و ایمان مردم، حفظ وحدت و انسجام دینی و ملی، تعظیم شعائر الهی، حاکمیت بخشی به ارزش‌ها لازمه جامعه اسلامی است.
- ۶- تبیین مسایل سیاسی روز، تبیین جهت‌گیری‌های نظام در مسایل گوناگون منطقه و جهان اسلام، بصیرت و آگاهی بخشی مردم هدف‌هایی است که نظام اسلامی در نمازجمعه انتظار دارد.

اهداف نمازجمعه (ارتباط دین، مردم و حکومت در پنج محور):

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

از جمع‌بندی مقوله‌های احصا شده از گفتمان ولایت فقیه محورهای متناسب با اهداف نمازجمعه شکل گرفت. با دسته‌بندی محورها در ابعاد عبادی، اجتماعی و سیاسی، شاخص‌های متناسب با هر یک از اهداف احصا شد. از سوی دیگر اهداف نمازجمعه را به اهداف بلندمدت،

میان مدت و کوتاه مدت می توان تقسیم کرد. اهداف عبادی را با توجه به اینکه نماز جمعه در اصل یک عبادت است می توان آن را بلندمدت دانست. اهداف اجتماعی به عنوان اهداف میان مدت و اهداف سیاسی اهداف کوتاه مدت دانست. یکی از اهداف عبادی نماز جمعه تعمیق ایمان و معنویت در دل و جان مردم است. با انجام واجبات و اقامه فرایض الهی، ترک محرمات نهال ایمان در دلها تقویت می شود. توصیه به خیر و امر به معروف و نهی از منکر و... در دین اسلام در راستای تقویت و تعمیق ایمان و باورها انجام می شود. یکی دیگر از اهداف عبادی نماز جمعه ترویج معارف الهی در جامعه اسلامی و در بین مسلمانان است. ترویج اصول و مبانی اسلام، ترویج مکارم اخلاق همچون صداقت، صبر، مقاومت، ایثار و فداکاری، سعه صدر، تزکیه نفس، تواضع و فروتنی، وفای به عهد، انفاق و از همه اینها مهم تر تولی و تبعیت از امام جامعه و تبری از دشمنان دین از شاخصه های معارف الهی است.

جدول (۱۱) مولفه ها و شاخص های اهداف

بعد	مولفه	شاخص ها
اهداف عبادی	تعمیق ایمان	تقویت ایمان مردم- انجام واجبات و ترک محرمات - اقامه فرایض الهی- توصیه به تقوی- امر به معروف و نهی از منکر- تقویت باورها- توصیه به خیر
	ترویج اخلاق و معارف اسلامی	ولایت پذیری، تبری از دشمن، ترویج مکارم اخلاقی: صداقت، صبر و مقاومت، ایثار و فداکاری، سعه صدر، تزکیه نفوس، تواضع و فروتنی، وفای به عهد، خدمت به دیگران، انفاق
اهداف اجتماعی	تبیین و روشنگری اذهان	تبیین اندیشه های امام و مبانی انقلاب، تبیین اندیشه های اسلام ناب، فهماندن دردها به مردم، تبیین حقایق و اصول، تبیین مسایل روزه، تبیین مصالح مسلمین، تبیین احتیاجات کشور و منطقه، تبیین اذهان و افکار.
	اتحاد امت اسلام حفظ روحیه	تحکیم همدلی و وحدت- پرهیز از مسایل تفرقه انگیز- تأکید بر اصول مشترک- معرفی محور وحدت و تقویت آن- برخورد پدیده با همه سلاقی و گروهها- تبیین دشمن مشترک حفظ روحیه دینی و شور و نشاط انقلابی، امید و اطمینان بخشی به مردم، طراوت و شادابی فکر و روح
اهداف سیاسی	تحکیم نظام اسلامی	تبیین خطوط اصلی سیاست های نظام- ارتباط مستحکم مردم و نظام - تبیین مواضع نظام و رهبری
	اقتدار اسلام	نمایش قدرت اجتماعی اسلام- هشدار به دشمن- بسیج نیروها در موقع لزوم

سیاست های نماز جمعه با دو رویکرد قابل بررسی است. اولین رویکرد بررسی سیاست ها از لحاظ کلان بودن، عمومی و اجرایی بودن است. دشمن شناسی، تقویت دین و ایمان مردم، حفظ وحدت و انسجام دینی و ملی، تعظیم شعایر الهی، حاکمیت بخشی به ارزش ها را می توان سیاست های کلان در نظر گرفت. در رویکرد دوم با توجه به جنبه عبادی، اجتماعی و سیاسی می توان سیاست های شاخص در این زمینه را مورد مذاقه قرار داد. حاکمیت بخشی ارزش ها، تعظیم شعائر الهی، جذب عواطف و ایمان مردم، پاسخگویی به شبهات اعتقادی، توصیه به تقوی،

اقامه فرایض، امر به معروف و نهی از منکر، ترویج و تبلیغ معارف دینی سیاست‌هایی هستند که در جنبه «دینی و عبادی» نمازجمعه مورد توجه هستند. مدیریت اندیشه و افکار عمومی، حفظ وحدت و انسجام ملی، تداوم انقلاب اسلامی، انجذاب و حفظ نسل جوان، تقویت روحیه و شور انقلابی، ایجاد روحیه تفاهم و الفت دینی و ملی، ایجاد رسانه‌های فراگیر و قابل اعتماد، دعوت مردم به استقامت و پایداری سیاست‌هایی هستند که در جنبه «اجتماعی» نمازجمعه مورد توجه قرار می‌گیرند. دشمن شناسی، شناخت راه‌های مقابله با دشمن، پاسخگویی به شبهات سیاسی، دفاع واقع‌بینانه و انتقاد منصفانه از عملکرد مسئولین، استقلال در خط و خط دهندگی، اعلام بیزاری از معارضان دین و انقلاب، پرهیز از مسایل تفرقه‌انگیز و جناح‌بازی سیاسی، تحلیل و تبیین مسایل سیاسی روز، تبیین جهت‌گیری‌های نظام در مسایل گوناگون منطقه و جهان اسلام، بصیرت و آگاهی بخشی مردم، سیاست‌هایی هستند که از جنبه «سیاسی» در نمازجمعه مورد توجه هستند. پس از احصا محورهای سیاست‌ها با دسته‌بندی آنها در قالب سیاست‌های کلان، عمومی و اجرایی شاخص‌های هریک از مولفه‌های فوق نیز احصا شد. سیاست‌های کلان را می‌توان سیاست‌های بلندمدت و سیاست‌های عمومی را سیاست‌های میان مدت و سیاست‌های اجرایی را سیاست‌های کوتاه مدت نیز نامید.

جدول (۱۲) مولفه‌ها و شاخص‌های سیاست‌ها

بعد	مولفه	شاخص‌ها
سیاست‌ها	کلان	دشمن شناسی-تقویت دین و ایمان مردم- حفظ وحدت و انسجام دینی و ملی-تعظیم شعائر الهی-حاکمیت بخشی ارزشهای الهی و ملی
	عمومی	انجذاب و حفظ نسل جوان-آگاهی بخشی و بصیرت افزایی-تقویت و گسترش روحیه و شور و نشاط انقلابی- جذب عواطف و ایمان مردم- پاسخگویی به شبهات- تحول و پیشرفت دائمی
	اجرایی	شبکه‌بندی و تشکیلات نمازجمعه-اطلاع‌رسانی به انمه جمعه- تشکیل گردهمایی سازنده-بهره‌گیری از ظرفیت عظیم نمازجمعه-هماهنگی مواضع در نمازجمعه-استقلال در خط و خط دهندگی-دفاع واقع‌بینانه و انتقاد منصفانه از مسئولان

پیشنهاد

با توجه به گسترش نمازجمعه در سراسر کشور و لزوم استفاده حداکثری از ظرفیت این عبادت سیاسی اجتماعی در راستای اهداف متعالی اسلام و انقلاب، اهداف و سیاست‌های نمازجمعه می‌تواند در اداره امور نمازجمعه به‌عنوان محور هماهنگ‌کننده و جهت‌دهنده برای مسئولین سیاست‌گذاری و اجرایی مورد توجه قرار گیرد.

فهرست منابع و مآخذ

الف. منابع فارسی

- قرآن مجید، ترجمه مکارم شیرازی (۱۳۷۶)، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- امام خمینی، سید روح الله (۱۳۷۴)، رهنمودها، تهران: شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه.
- امام خمینی، سید روح الله (۱۳۸۶)، تحریر الوسیله، تهران: موسسه نشر آثار حضرت امام خمینی.
- امام خمینی، سید روح الله (۱۳۶۱)، صحیفه نور، مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی. تهران: سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی.
- امام خامنه‌ای، سید علی (۱۳۹۶)، حدیث ولایت (لوح فشرده) تهران: موسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی.
- ابن بابویه، محمد بن علی (۱۳۶۳)، من لایحضره الفقیه، قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه.
- ابن هشام، محمد عبدالملک (۱۳۶۴)، السیره النبویه، ترجمه رسولی محلاتی. تهران: اسلامیه.
- استونر، جیمز و فریمن، ادوارد (۱۳۷۵)، مدیریت، تهران: موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، چاپ اول، جلد دوم.
- استونر، جیمز، فریمن، ادوارد (۱۳۷۵)، مدیریت، ترجمه علی پارسیان، سیدمحمد اعرابی، تهران: شرکت چاپ و نشر بازرگانی.
- اشتریان، کیومرث (۱۳۸۱)، روش سیاست‌گذاری فرهنگی، تهران: نشر شهر کتاب.
- آهنگران، محمداسماعیل (۱۳۸۲)، اصول و مبانی برنامه‌ریزی راهبردی، تهران: موسسه فرهنگی زهد.
- بلاغی، سیدعبدالحج (۱۳۸۶ق)، حجه التفاسیر و بلاغ الاکسیر، قم: انتشارات حکمت.
- پالوج، مجتبی (۱۳۹۱)، طراحی الگوی مناسب برای تدوین سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران، رساله دکتری، به راهنمایی دکتر علی مبینی دهکردی، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
- تقوی، سیدرضا (۱۳۸۶)، نگرشی بر مدیریت اسلامی، تهران: نخیل.
- ثعلبی نیشابوری، ابواسحاق احمدبن ابراهیم (۱۴۲۲ق)، الکشف والبیان عن تفسیر القرآن، بیروت: دار احیاء التراث العربی.
- جعفریان، رسول (۱۳۷۲)، نماز جمعه، زمینه‌های تاریخی و آگاهی‌ها، تهران: شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه سراسر کشور.
- حائری شیرازی، سیدکاظم (۱۳۸۳)، نماز جمعه در حکومت اسلامی، فصلنامه علمی - پژوهشی حکومت اسلامی، شماره ۳۲.
- حرعاملی، محمدبن حسن (۱۴۰۹ق)، وسایل الشیعه الی تحصیل مسایل الشریعه، قم: آل‌البیت.
- حسن‌بیگی، ابراهیم (۱۳۹۰)، مدیریت راهبردی، چاپ اول. تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
- حسینی دشتی، سیدمصطفی (۱۳۷۹)، معارف و معاریف، تهران: موسسه فرهنگی آرایه.

- شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه (۱۳۷۴)، **با رهبر در سنگر جمعه**، تهران: شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه.
- عبدالله جاسبی و محمد اسماعیل انصاری (تابستان ۱۳۷۶)، نماز جمعه و نقش آن در اداره جامعه اسلامی، **نشریه علوم انسانی دانشگاه اصفهان**، شماره ۸.
- علی احمدی، علیرضا (۱۳۸۶)، **نگرشی جامع بر مدیریت راهبردی**، تهران: تولید دانش.
- علی‌بابایی، غلامرضا (۱۳۸۲)، **فرهنگ سیاسی**، تهران: نشر آشتیان.
- فرهی، علی؛ زین الدینی، مجید؛ سنجقی، محمدابراهیم (تابستان ۱۳۹۵)، الگوی کارآمدی در قوه قضائیه بر اساس رهنمودهای امامین انقلاب اسلامی، **فصلنامه مدیریت اسلامی**، شماره ۲.
- کلینی محمدبن یعقوب (۱۳۶۹)، **اصول کافی**، تهران: انتشارات اسلامیه.
- مدرسی، منصور (۱۳۸۹)، **فرهنگ توصیفی واژگان مدیریت**، تهران: پیشبرد.
- معین، محمد (۱۳۸۲)، **فرهنگ فارسی یک جلدی**، تهران: دیدگاه.
- نوری، حسین بن محمدتقی (۱۳۶۵)، **مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل**، قم: موسسه آل‌البیت (ع).
- سایت دبیرخانه مجمع تشخیص نظام، مفهوم سیاست‌های کلی، قابل دسترسی در: <http://maslahat.ir/DocLib>
- سایت دانشگاه عالی دفاع ملی، عناوین راهبردی. قابل دسترسی در <http://sndu.ac.ir/content>